

MUNIBALEHT

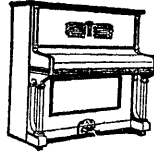
№ 3 — 1935

MÄRTS

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
- Einer, Helmi**, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia” teatrimaja, tel. 460-37.
- Franz, Erika**, pianist, Kopli tn. 26—3, telef. 453-57.
- Gentz, Harry**, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Kapp-Ruckteschel'i muusikakool**, klaver, laul, viul, cello, Vene tn. 16—6.
- Koch, Thekla**, klaverisolist, saade, tunnid, Rohu tn. 11—21.
- Kuntler, Erich**, diplomeeritud cellokunstnik, tunnid, S. Tartu mnt. 74—4.
- Laan, Herbert**, viiulikunstnik, Tatari tn. nr. 21-a—15.
- Lamp, Karl**, cellokunstnik, tunnid, Rataskaevu tn. 20—3.
- Lipand, Ella**, kontsertlaulja, häälesäädja, Raudtee tn. 68—10.
- Mohrfeldt-Viitol, H.**, konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
- Mägi, Magda**, klaveritunnid ja saade, S. Roosikrantsi 8—9, tel. 464-76.
- Nicolai, F.**, pianist, Riigi-Ringhääling.
- Plaks, Olga**, pianist, Jannseni 5—2, telefon 310-26.
- Prommik, Lilli**, muusikaõpetaja, Jannseni nr. 7—7.

**Klaveritööstus
K. SAAR**

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

**Soovitab
otse töökojast**

PIANIINOSID,
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitud muusikatundjailt.

- Redlich, Arvid**, klaverisolist, saatja, tunnid, S. Karja 9—2-a.
- Tamm, Aino**, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7, tel. 447-78.
- Toomingas, Vold.**, muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.
- Vaks, Julius**, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

- Böläu, Rita**, konservatooriumi itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12, telef. 522-72.

MUUSIKALEHE

*1935. aasta tellimiste
vastuvõtmine avatud.*

*E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas Kr. 2.—
Teistele „ 2.25
Välismaale „ 4.50*

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE ADDRESS :
TALLINNA, LAI T. 7. TELEFON. 431-82

Järgmine „Muusikalehe“
nr. ilmab 15. aprillil 1935

SISUKORD :

Otsigem teid sümfoonilise muusika propageerimiseks — Vold. Leemets.
Autorikaitse ühing — Ed. Visnapuu.
Näpunäiteid ettekande kõnemeloodia ja miimika aladel — J. Pert.
Noorte viiuldajatega Varssavis võistlustel.
Andmeid X üldlaulupeo tegelaskonnast.
Unemat muusikliteratuuri.
Kalevi Malevkonna ork. 10-aastane — K. Tammiste.
Tallinna Kaarli Lauluseltsi 15-nes aastapäev.
Meeskooride nurk: J. Reintalu 60-aastane jne.
Ooper ja kontserdid.
Mitmesugust, illustratsioone, nalju.

muusikaleht

Otsigem teid sümfoonilise muusika propageerimiseks

Vold. Leemets

Oleme väikerahvas ja meie piiratud tingimused võimaldavad trükimusta nägemist ainult väiksematel helitöödel: koorilauludel, soolopaladel, võib olla, veel puhkpilli-orkestri töödel. Suuremate helindite paljundamine aga ei saa tulla küsimussegi, kuna puudub turg. Pole mõtet kirjastada mõnd sümfooniaorkestri pala või kammermuusikalist teost ette teades, et sellele leidub vaid paar tellijat. Seega eesti muusika suurvorm paratamatult peab jääma käsikirjaliseks ja leppima passiivse virelemisega sihtkapitali arhiivis. Ta peab leppima vanapliga osaga, kes asjatult ootab lunastajat printsi, kuigi viimane ei tule ega tule.

Umbes samalaadilistes tingimustes hinnitakse arvatavasti meie naaberriikidegi muusikaline looming. Ja küll vist nemadki on õelad ning närvilised, et ei saa näidata oma võimete tippsaavutusi, et nende muusikalise loomingu kaaluvam osa on määratud varjusurmale.

Meie lähem geograafiline, poliitiline ja kultuurpoliitiline naaber on Läti, pisut edasi Leedu ja siis üle lahe hõimlane Soome. Mis teavad lätlased, leedulased, soomlased meie muusikast? Mis teame meie nende omast? Peaaegu mitte midagi! Ei meie ega nemad leia võimalust oma repertuaari kirjastamiseks ja müügilise laskmiseks — erandi muidugi moodustab see, kui mõni suurriigi suurfirma arvab hääks teost kirjastada. (Mis puu-

tab viimast, siis oleme siin näidanud küll imestusväärset flegmaatsust!).

Mida siis teha? Ja kuidas panna asja käima?

Muidugi, erilist ja suurejoonelist liikumist meil ei tarvitse loota. Meie piiratud võimalused ikkagi käivad meie kannul ega võimalda kõrget lendu ja suurt maksvusele pääsemist. Kuid asja leidlikul, õigem öelda innukal korraldamisel, ometi suudaksime laiendada noid häirivalt ahtakesi piire vähemalt 2—3-kordselt.

Kui meie ja naabrite sümfooniline looming ei saa olude sunnil näha trükimusta, siis võib ta väga hästi käsikirjalisel teel leida pääsu kuulajaskonna juure. Meie ühes naabritega moodustame kokku siiski arvesse võtmist nõudva ringi, ning kui meie teostame vahetuskaubandust, laiendame oma piire tunduvalt.

Majanduslikus elus selline vahetuskaubandus juba ammu on maksev, miks ei või seda viia edasi ka kunstielu, seda enam, et siin import ei too endaga kaasa ainelisi ega ka vaimlisi puudujääke.

Muidugi, eksport on iga majandusliku (käesoleval korral ka vaimlise) ettevõtte loomulikuimaks sooviks. Mida rohkem müüme kanamune ja peekonit, seda õnnelikumad oleme; mida rohkem „eksporteerime” kunstitoodangut, seda kuulsamaks saame.

Kuid üks sama „egoistlikud” ole ju

meie naabridki, ja millistel põhjustel hüljatagi „importi”, kui see meile on otse hädavajaline (tahame ju ometi tutvuda naabrite kultuuriga!) ja päälegi ei teki-ta passiviteeti isegi ainelises bilansis.

Küsimusse võiks tulla muidugi asja praktiline lahendamine, kuid siingi ei tundu olevat ülepääsmatuid takistusi. Pole ju lõpuks muud tarviski kui vastavate muusikakultuuri rajavate asutuste või organisatsioonide vahelist kontakti. Meil tegutsevad siin Helikunsti Sihtkapital, Akadeemiline Helikunstnike Selts, „Estonia” teater. Eks vastavaid liitlasi leidu ka naabrite talus. Ja ega need liitlased keelduks astumast samme, mis on vastastikku kasulikud.

Pole kahtlust, et asja läbiviimine päämiselt peaks jääma sümfooniakontsertide tegeliku korraldaja ülesandeks. Selleks on meil „Estonia”, kes juba julges välisdirigentidelt nõuda, et viimased meid külastades võtaksid repertuaari ka eesti helitöid ja kes juba seda saavutas.

Usume, et sama „Estonia” suudab asja viia ka niikaugale, et tasakaalustab muusikalise väliskaubanduse, vähemalt püüab sinnapoole.

Meie kontsertide korraldajad nagu-nii juba pikemat aega kasustavad välisdirigente. Ja kui neid kutsutakse Helsingist ning Riiaist, miks ei või siis meie oma dirigente saata sinnasammas? Meil ei tarvitse punastuda ega peljata ei dirigendi võimetes ega ka repertuaari kaaluvuses.

Kui meie kutsume külalisdirigendi, siis ärgu ta tulgu ilmtingimata Beethoven'iga ja Čaikovski'ga. Ei, ta pakkugu meile külakosti, toogu oma rahvuslikku muusikat, — seda noort, otslevat, kaasagset vaimu, mis on meiega püüdumise sihiks. Pole põhjust kahelda: nad teevad seda suurima valmisolekuga!

Kuid pole põhjust kahelda ka selles, et nemandki, naabrid, tunnevad huvi jällegi meie otsingute tulemuste vastu ja tahaksid kuulda meid.

Ja kui selline vastastikune huvi ei leiaks realiseerimist püsivas ja laias ulatuses, siis vähemalt kord aastas see kindlasti oleks mõeldav riikide aastapäeva puhul.

Kesine on Leedu, Läti, Soome aastapäeva vaimne külg, kui meie ei näe tõestusi nende vaimuelu avaldusist, selle kvintessentsist: sümfoonilisest muusikast. Ja samuti meiega aastapäev mööduks vajalise kaaluta, kui naabrid ei kuuleks just sellel päeval meie pingutuste tulemusi.

Korraldagem siis nii, et meie aastapäeval esineb naabermaal Eesti sümfoonilise loominguga ja naabermaa aastapäeval naaber oma loominguga.

Muidugi võib juhtuda, et kõik see ei paku eriliselt roosilisi väljavaateid kassa suhtes. Kuid pisikulude kartmist ei tohi lubada, kui kaalul on meie muusikaelu rahvusvahelises, kui kaalul on kõikide väikerahvaste kunstipoliitiline saatus ja kui tahame raiuda akent .. Euroopasse.

Autorikaitse Ühing

Ed. Visnapuu

Umbes poolteise aasta eest (novembris 1933) ilmus „Muusikalehes” artikkel autoriõigustest seoses meil liikumist alanud autorikaitse korraldamisega. Tolles kirjutuses leidis andmeid ka 1932. a. asutatud Autorikaitse Ühingu kohta, näidates tema poolt teostatud sammudele ja nende tulemustele.

Vahepeäl on asjad veelgi arenenud edasi, mispärast tundub olevat vajaline tutvustada muusikast huvitatud ringkondi olukorraga praegusel silmapilgul.

Kuna igasugune looming kui omandus käib kaitse alla, siis on selle teostamiseks maksmas vastavad säädused. Nendes praegu küll veel esinevad mõningad puu-

dused, kuid uue kodifitseerimise kaudu on loota tarvilisi parandusi. Meie valit-susvõimude poolt suhtutakse autorikait-sesse häatahtlikult toetavalt, kuna selle teostamine seisab küllalt lähedases seoses kultuurilise kujunemisega. Ühe märkimist vääriva sammuna pandi maksma korral-dus, mille alusel toimub andmete hanki-mine ettekannete kohta politsei kaudu.

Mujal riikides tegutsevad autorikaitse organisatsioonid juba kestvamalt. Nad pole mitte ainult huvitatud sisemaal toi-muvast loomingu kasustamisest, vaid hoo-litsevad oma liikmete õiguste kaitsmise eest ka väljaspool riigipiire. Nii asuski poola ühing ka siin korraldama ettekan-nete kontrolli ja maksustamist. Õieti selle sammu tõukel kutsuti ellu kohaline Autorikaitse Ühing.

Meie olud tasustamise mõttes on võrd-lemisi kitsamad. Siin norme ei saa hoida nii kõrgel, kui see sünnib mujal. Siis ka Autorikaitse Ühing viis ettekande maksu mitmekordselt madalamale välismaa or-ganisatsioonide normidest. Sellega ühtlasi on võetud võimalus välisautoritel siin saada suuremat tasu. Erilist soodustust Autorikaitse Ühing pakub nendele, kes sõlmivad paušaallepingu, mille juures ühekordse maksu eest võib aasta jooksul piiramata arvul kasutada kõike ühingu haldusse kuuluvat loomingu (väljaarva-tud näidendid). Paušaal- ehk üldlepingu sõlmimisel maksavad maal organisatsioo-nid 3—5 krooni ja koolid 2 krooni; lin-nades on normid organisatsioonidele 5 kuni 20 kr., koolidele 3—5 krooni.

Et paušaallepingu vahekorrd pakub kõi-ge soodsamaid võimalusi, siis ongi nendel alustel sidemete loomine võtnud hoogu viimasel ajal. Praegu tõuseb sääraste liikmete (kooride ja orkestrite) arv üle 150-ne; leppevahekorras on ka Riigi Ring-hääling ja Tallinna restoraatorite ühing. Liikmeskond kasvab jõudsasti.

Autorikaitse Ühingusse on koondanud kirjanikke ja heliloojaid ligi 70; nendest muusikute ossa langeb üle 30-ne liikme. Arvatavasti pole kauge aja küsimuseks väheste puuduvate jõudude liitumine.

Autorikaitse Ühing astus möödunud aastal ka vastavate organisatsioonide rah-vusvahelisse konföderatsiooni. Praegu tal on sõlmitud lepinguid 17-ne riigi ühingu-tega. Tähestiku järjekorras leiavad siin maadest esindamist: Austria, Belgia, Čeh-hoslovakkia, Daani, Hispaania, Holland, Inglismaa, Itaalia, Jugoslaavia, Norra, Prantsusmaa, Poola, Saksamaa, Šveits, Soome ja Ungari. Nagu nimestikust näh-tub, on loodud suhteid peaaegu kõigiga, kes meile võivad pakkuda ettekantavat materjali väljastpoolt. Läti ja Nõukogu-de Venemaa pole ühinenud Berni konvent-siooniga ega seisa sidemetes teiste riiki-dega autoriõiguste alal.

Nagu juba tähendatud, ei pääse meie mööda välisautorite kaitsmisest. Siiski võime endale kindlustada siinsete olude kohaseid norme nende suhtes. Suurem tähelepanu omaloomingu vastu piirab ka raha väljavoolu autoritasudena. See aga oleneb juba tarvitajaskonnast. Vastavate andmete tõendusel kooride ja orkestrite juures seisab õige silmapaistvas ülekaalus kodumaa autorite toodangu kasustamine. Meie koorilaulude literatuur on võrdlemi-si juba kaunis rikkalik ja seisab üsna kõr-gel tasemel.

Mujal, kus organiseeritud autorikaitset teostatakse juba pikemat aega, ei vaiel-da enam nende tasude üle. Õieti meilgi leidub vähem päris põhimõttelisi vasta-seid, enam just on kõnelemisi selle küsi-muse praktilise läbiviimise üle. Nüüd aga hakkavad asjad kujunema nii, et loo-mingu tarvitamise eest tasumine kaldub paušaallepingute alusele. Üksikute teoste päält maksused võivad jääda püsima sääl, kus ülesastumise taga ei seisa mõni organisatsioon. Üldlepingut kui odavamast moodust arvatavasti kasustab iga ettekannete korraldaja. Olgu veel märgitud ka selle vahekorra lihtsam ku-ju.

Kui nüüd meil muusika aladel tegutse-vad organisatsioonid hakkavad autoritasu maksma paušaallepingute kohaselt (mil-line tee annab kätte suure valikuvabadu-se), siis on küsimus ühtepidi täiesti sel-

ge. Niisugusel korral kaob igasugune mõte kirjastustel autoriõiguste väljaostmiseks vaba ettekande jaoks. Muidugi eraldi tasumised tulevad üldiselt kasuks autoritele.

Omamoodi olukord tekib nende loovjõudude ümber, kes pole astunud Autorikaitse Ühingu liikmeks. Säärastega peab ettekandja ajama asju juba isiklikult. Sääli toodete vabaksostmisest võib tulla kõne. Aga olukordade õige hindamine ütleb, et autoritel väljaspool ühingut on raske seista enda eest, liiati veel hoida mingit võistlemise positsiooni. Nad kas üldse ei ilmuta midagi, ei saa midagi, või siis oma saamistega tekitavad ainult segadusi. Pole tarvitajal ega kirjastajal erilist tahtmist hakata käima üksikjuhude järgi, kui üldine olukord laseb niigi toimida küllalt avaralt. Igatahes ei jää kuigi palju kahtlusi selles, et autorid määravas ulatuses oma asju õiendavad ühingu kaudu ja tarvitaja samuti peab lepingulist sidet sama organisatsiooniga.

Autorikaitse Ühing ei tegele mitte ainult tasude kasseerimisega, vaid on asunud ka kirjastamisele. Seda nähet tuleb vägagi tervitada, kuna nii meie toodangu ringkäik muutub jällegi elavamaks. Autorikaitse Ühingu väljaandel ilmus

möödunud sügisel 10 koorilaulu, millele on järgnemas uut lisa. Noote müüakse komplektidena, vähemalt 15 eksemplari korraga. Sellega tahetakse kõrvaldada koduse paljundamise nähet ja ühtlasi viia hindu võimaliku odavuse poole. Tutvumiseks saab üksikuid laule vihkudes, aga juba kallima hinnaga. Organisatsioonidele, kes Autorikaitse Ühinguga seisavad paušalpeingu vahekorras, müüakse noote järgmistel hindadega: 2 lehekülge — 3 senti, 4 lehek. — 6 senti (teistele aga vastavalt 5 ja 10 senti).

Ka on Autorite ühingu juure asutatud näidendite laenukogu ja kirjastatud seni üle 10-ne teose. Lähemal ajal ilmub veel 5—6 näidendit, nendest 4 lastele.

Käesolev ülevaade võib ainult lühidalt puudutada Autorikaitse Ühingu tegevust. Nagu toodud andmetest nähtub, on organisatsioon oma alguse saanud olukordade otsekohesel tõukel. Tasakaaluka kujunemise juures ta tohiks vastavalt sobida meie elu raamidesse. On tähtis, et kultuuriline tegevus leiaks tasumist; see tõstab loomingu võimalusi ning muudab koguliikumise intensiivsemaks ja sügavamalt haaravamaks. Et ühingu ülesannete hulka kuulub ka toodangu turustamine, väärrib märkimist veel eriti.

Näpunäiteid ettekande kõnemeloodia ja miimika aladel

J. Pert

Lavakunstis algajale teeb kindlasti raskusi kõne ja miimiliste liigutuste sidumine ühiseks, üksteist täiendavaks, selgitavaks mänguks. Näiteks, kõneled või deklameerid — aga käsi ei oska panna kusagile; need on otse tülik. Või siis jälle keha, kehahoid, poos, kehamäng ei tule kaasa kõnele, deklamatsioonile.

Et need kaks ala endas arendada konaktini, koosmänguni, see eeldab kauni-

kesti tõsist tööd, või siis jälle lavapraktikat publiku ees.

Et keha arendada või panna kõnelema kaasa, selleks teatrikoolides ja teatrites on säetud sisse kehatehnika tunnid, kus lähtutakse rütmilisest ja väljendavast võimlemisest ning jõutakse tõlgitusplastikasse, miimikasse.

Peatume neil kahel paari näitega. Me teame, et üht ja sama tähte, sõna, lauset

hääldades me võime anda edasi mitmesuguseid tundeid, nagu: rõõmu, kurbust, kahjatsust, hoiatust, hirmu jne. jne., Sääraseid erinevaid tundeavaldusi me võiksime loetleda mitukümmend.

Võtame näiteks sõna: kuhu?

K u h u (ma tulen, kallim?) — täis armastust.

K u h u (mind kutsud, surm?) — täis õudust.

K u h u (jälle, naine?) — täis tüdimust.

Siin „k u h u” tuleb alati hääldada isemoodi. Esimesel juhul see sünnib kergelt, voolavalt, ennem aeglaselt kui pikalt; esimene silp antakse tunduvalt kõrgemalt, teine silp madalamalt.

Õudust väljendav „k u h u” hääldatakse madalalt, pikalt, raskelt-monotoonselt. Kolmas „k u h u” aga esineb küll kergelt, kuid tunduva ironiaga, igasuguse soojuseta.

Et kõnele mängiks kaasa keha, tulevad juure miimika ja žestid, õigem, p e a v a d tulema juure. Vastasel puhul ettekanne paremal korral mõjub deklamatsioonina, näitleja ise laval aga näib paindumatu puupakuna.

On üldiseks reegliks, et aktiivsust, võlu, soovi, armsust, iha ja ähvardust väljendavad liigutused eeldavad keha ettepoole toomist, et raskus tugeneks etteasetatud jalale. Vastupidiselt jälle kõik liigutused, mis väljendavad hirmu, kartust, kõhklemist, põlastust, otsustusvõimetust jne. eeldavad keha tagasitõmbumist, raskuse tugenumist tahapoole asetatud jalale. Seome antud reegli kohaselt „k u h u” hääldamise ka kehahoiuga.

K u h u? (täis armastust) — keha raskus on toodud etteasetatud jalale. K u h u? (täis õudust) — keha raskus tugeneb taha asetatud jalale. Samuti keharaskuse viimine tahapoole sünnib kolmandal korral, kuigi mitte nii reljeefselt, nii suure liigutusena.

Siin me näites sõna ühendasime kehahoiu mänguga. Kuid me teame, et miimika alla ei kuulu mitte ükski kehahoid ehk poos, vaid et sääl on veel kaks ele-

menti — n ä o m ä n g ja ž e s t, ja et alles siis, kui avalduvad kõik need kolm ühes hääldamisega, on lavaline mäng täielik, normaalne.

Kuidas asetada käed, kui täis armastust, keha viidud ette, küsime: k u h u?

Siin on reegliks, et armsust väljendavate tunnete korral käte kohaks jäävad rinna piirjooned. Antud korral siis võime või peame käed hoidma rinna kõrgusel või isegi rinnal, mis oleneb sellest, millise tundesügavuse ja hooga esitatakse küsimus: k u h u? Ja edasi näomäng: õlanukid alla vajunud, otsaesine tõmmatud üles, silmalaud avardunud. Kuid surmahirmul lausutud „k u h u” korral keha raskus tõmbub tagasi, käed asetsevad tõrjuvalt üle päa, õlanukid tõusevad üles, kulmud tõmbuvad kokku jne.

Esitasin siin näite, millest võiksime saada mulje, kui küllaldaselt detailiderohke ja ka ulatuslik on näitlemiskunsti teadus. Selle kõige peensuseis tavaline näitleja kaugeltki pole teadlik, kuigi ta siit võib saada põhja oma praktilistele kogemustele.

Kanda ette klassikalisi, pooleldi deklamatoorseid teoseid eelpuudutatud alasid tundmata, pole vist küll mõeldav, või siis komistatakse lavastusele saatuslikult.

Peatume veel kõnemeloodial ja häälelisel tõlgitsusel. Ettekande, näitleja kõnemeloodia ei areneks ligikaudu ühel ja samal toonil, mistõttu mäng osutub monotoonseks ja jääb igavaks. Üks sõna antagu kõrgemalt, teine madalamalt, samuti toimitagu ka silpidega. Mida suurem on paindumus, seda parem, seda elavam on ka näitleja kõne. Kuid intervallid ei tohita aga laiendada kunstlikult, mispuhul näitleja kõne muutub poseerivaks, tehtuks. Siin tõuseb küsimus, kuidas hääldada mitmesugustes kõrgustes lauseliikmeid? Millise sõna ehk lauseliikme me võiksime hääldada kõrgemalt, millise madalamalt? Või on ükskõik, kuidas toimida vaheldamisel, ainult et üks sõna oleks madalam, teine kõrgem.

Ka siin valitseb reegliparasus. Võtame näiteks lause: Taas sinetavale taevale tõusis mustendav vareste parv. Kuidas seda lauset hääldada ja tõlgitseda? On reegliks, et omadussõna hääldatakse kõrgemalt nimisõnast. Seega sinetavale tuleb hääldada kõrgemalt kui taevale; mustendav kõrgemalt kui vareste ja vareste kõrgemalt kui parv. Lause algul hüüdsõna taas peab hääldama madalalt, antud korral soovitatav madalamalt kui lause alus parv. Lause öeldis — tõusis — hääldatakse madalamalt alusest — parv.

Kui me nüüd koostaksime näitliku skeemi, kuidas eeltoodud lauset hääldada, oleks see järgmine:

	mustendav	
sinetavale		vareste
	taevale	
Taas	tõusis	parv.

Võrdselt sellele lausele on võimalik koostada iga teise lause hääldamisskeemi, mida teha peaks oskama iga näitejuht, aga ka asjaarmastaja-näitleja.

Noorte viuldajatega Varssavis võistlustel

Kuulsa viulistikunstu ja helilooja Henryk Wieniawski' 100-da sünnipäeva puhul korraldati Varssavis rahvusvahelised noorte viuldajate võistlused, milledest Eestist võtsid osa võistlejainena H. Anton ja V. Öunapuu ning žürii liikmena Riigi Konservatooriumi viiuliklassi õpetaja prof. J. Paulsen.

Nagu ajakirjanduse kaudu üldiselt teada, tuli neil võistlusil 19-dest rahvusest 81 võistleja hulgast 8-dale kohale Hubert Anton, jäädes viiendast, kuuendast ja seitsmendast auhinnaast vaid mõne punkti võrra kaugemale. See saavutus on küllalt autoov nii võistlejale endale kui ka tema õpetajale prof. J. Paulsen'ile; samuti oli see küllalt silmapaistev juhus eesti muusika esindamiseks kogu kultuuri-maailma ees.

Võistluse käigust jutustas meile äsja tagasi saabunud prof. J. Paulsen lahkesti järgmist:

„Võistluse korraldajaiks oli Fr. Chopini-nimeline Kõrgem Muusikakool ja Varssavi Muusika Selts, kuna võistluse aupatsooniks oli Poola president I. Mościcki. Üldine korraldus oli väga suurejooneline ja häa. Samuti oli vastuvõtt äärmiselt soe ja sõbralik. Võistlustele töötasid kaasa nii aupresiidiumis kui tegeliste ülesannete lahendamisel Poola silmapaistvamaid isikuid, peaaegu pooled valitsusliikmeid, Riigi Konservatooriumi õppejõud eesotsas rektor E. Moravski'ga, Chopini-nim. Kõrgema Muusikakooli õppejõud, Poola raadioprogrammi direktor F. Pulaslaski, Varssavi Muusika Seltsi esimees

ministriabi V. Korsak, kardinal A. Karkovski, Varssavi linnapäa M. Zindram-Koscialkovski, Kirjandusakadeemia pääsekretär kirjanik Kaden-Bandrovski ja palju teisi.

Võistluse päätingimused nõudsid, et võistlejate vanadus ei ületaks 30 aastat ja et nad oleksid lõpetanud konservatooriumi. Viimases tingimuses olid lubatavad erandid, kui võistluse korraldajaile saadetakse arvustusi või muid tõepoolest võistelda soovija kontserteerimis-küpsuse kohta. Osavõtumaks oli 50 zlotti isikult, mida ei saa pidada kõrgeks, kui arvestada suuri kulusid, mida need, tõepoolest ülemaailmlikud võistlused nõudsid. Auhindu oli esialgu määratud 7, ja nimelt: I — 5.000 zl. Poola presidendilt, II — 4.000 zl. Poola haridusministrilt, III — 2.500 zl. Poola välisministrilt, IV — 2.000 zl. Varssavi linnalt, V — 2.000 zl. Varssavi Muusika Seltsilt, VI — 2.000 zl. Varssavi Filharmoonialt ja VII — 1.500 zl. Wieniawski' perekonnalt. Neile aga lisandus hiljem veel kaks auhinda: VIII — 500 zl. pr. M. Wieniawski'lt ja IX — 500 zl. kelleltki tundmatult. Pääle selle järgnevale 15-le paremale viuldajale anti audiplomid; prantsuse saatkonnalt oli veel määratud kaks auhinda, üks 10.000 franki ja teine 5.000 franki kahele paremale prantslasele-osavõtjale. Üksi nende auhindade suurus annab pildi, kui ulatuslikult need võistlused olid korraldatud. Sama väite tõestuseks olgu märgitud osavõtjate arv maade järgi: Inglismaa — 1, Austria — 1, Bulgaaria — 1,

Cehhoslovakkia — 3, Daani — 5, Eesti — 2, Prantsusmaa — 10, Hispaania — 2, Itaalia — 6, Jugoslaavia — 1, Läti — 1, Saksamaa — 1, Portugali — 1, Rumeenia — 3, Rootsi — 1, Ameerika Ühendriigid — 2, Ungari — 4, Venemaa — 5, Poola — 31, kokku 19-nelt maalt 81 võistlejat. See oli võistlejate tegelik arv, kuna üles oli antud 160, kelledest osa jäi tulemata, osa ei vastanud võistluse tingimustele. Žürii koosnes 20 liikmest, millistest 10 olid Poolast, teised 10 välismaalt, nende hulgas prof. Boullion Pariisist, dirigent Kjellström Stockholmist, prof. Kuhlenkampff Berliinist, prof. Möller Kopenhaagenist, prof. Noritis Riias, prof. Paulsen Tallinnast, prof. Studer Genfist, prof. Neuhaus Moskvast jne. Žürii juhatuse moodustasid Adam Vieniavski' — austatava helilooja vennapoeg — esimehena, prof. Kochanski abiesimehena ja Irene Dubiska sekretäarina. Hindamiseks võeti 25-punktiline süsteem, kusjuures märgiti: 1—5 väga nõrk, 6—10 nõrk, 11—15 rahuldav, 16—20 häa ja 21—25 väga häa. Nagu sellest nähtub, oli hindamine õige detailne. Hindamine toimus žürii liikmete vahel avalikult, kusjuures igauks kinnitas oma otsust allkirjaga. Kui võistlejate hulgas esines žürii liikme õpilasi, siis sel puhul see žürii liige ei saanud otsustada kaasa, vaid tema hinnang arvestati teiste liikmete keskmisena.

Võistlus ise koosnes kahest osast, esimeses etapis kõik võistlejad pidid mängima J. S. Bach'i sooloonumbri oma valikul ja Vieniavski' helindeist 1). etüüdi „Ecole Moderne'ist”, 2). ühe tema poloneesidest, 3). kas „Tarantella”, „Valsecaprice” või ühe masurkadest ja 4). helind oma valikul moodsast või romantilisest muusikast.

Eelvõistlusel Hubert Anton mängis Bach'i „Chaconne'i”, Vieniavski' staccato-etüüdi, A-duur poloneesi, „Scherzo-Tarantella” ja lõpuks Ravel'i „Tzigane”, kuna õunapuu mängis Bach'i „Chaconne'i”, Vieniavski' „Etude chant du bivouac”, „Scherzo-Tarantella”, Tartini-Kreisleri „Fuga” ja Heino Elleri „Männid”. Eelvõistlusest pääses lõpuvõistlusele 24, nende hulgas ka Anton. Õunapuu ei olnud sugugi halb ning jättis oma seljataha terve rea tuntud imelapsi ja muusika-maadelt päritolevaid võistlejaid. Kuid tunda andsid end tema juures tubli rambipalavik ja käe haiglane seisukord. Majanduslikud olud ei lubanud teda möödunud aastal õppida konservatooriumis, mis end andis tunda. Seda suurema ja püsivama hoolega töötas ta enne võistlust, kuid töötas oma käe üle, — see sünnitas talle valu iga liigutuse puhul. Kuigi õuna-

puu ei tulnud kohale, siiski esindas ta Eestit täiesti väärikalt teiste maade kõrval ning õppis ise väga palju. Nii tema kui Anton tõid kaasa suure hulga ergutust ja kogemusi. Peab ju tunnustama, et välismaail muusikaelu on palju intensiivsem ja hoogsam kui meil. Sääli inimestel on rõhkesti võistlustahet, pingutamisjõudu, palju võimalusi võrdlemiseks, palju ergutavat, edasiviivat. Sageli mitte ilmakuulsad pedagoogid ei ole need, kes teeivad andekate õpilastega imet, vaid just see ergas ja püüdlik õhkkond,

Foto Parikas

HUBERT ANTON,

kes Varssavis 81 võistleja hulgas tuli 8-dale kohale ja omandas ühe rahalistest auhindadest.

mis keeb nende ja muusikatsentrumite juures.

Teises etapis tuli võistlejail mängida kaks osa Vieniavski' fis-moll või d-moll viiulikoncertidest Varssavi Filharmoonia orkestri saatel, mida juhatas J. Oziminski. Enamus võistlejaist mängis kergemat d-moll kontserti, kuna raskemat fis-moll kontserti mängisid vaid esimestele kohtadele tulnud Nevou, Ojstrach, Goldstein ja Anton. Hindamine toimus nii, et eelvõistlusel saadud punktidele arva-

ti juure lõpuvõistlusel antud punktid. Nii kujunes paremuse järjekord:

1. Ginette Nevou, 15 aast. prantslanna, — 941 punkti,
2. David Ojstrach, 27 aast. venelane — 922 punkti,
3. Henry Temjanka, 28 aast. inglane — 915 punkti,
4. Bussia Goldstein, 13 aast. venelane — 912 punkti,
5. Zjerko Spiller, 27 aast. jugoslaavlane — 843 punkti,
6. Mary-Luisa Sardo, 24 aast. itaalanna — 842 punkti,
7. Ida Hendel, 11 aastane poola ime-laps — 841 punkti,
8. Hubert Anton, 22 aastane eestlane — 839 punkti,
9. Bronislav Gimpel, 24 aastane poolakas — 825 punkti.

Nagu sellest nimistust nähtub, oli võistlus väga pinev viienda, kuuenda, seitsmenda ja kaheksanda koha pärast. Vaid paar punkti kaheksasaja hulgas on määranud järjekorra. Millised puudused või hüved tegelikult ühel kui teisel mängijal olid, seda on väga raske nende mõne punktikese järele otsustada! Läheb ikkagi vaja juba õieti ideaalset otsustamist, et määrata ühe kunstniku võimeid kindlaks ainsa võimalusega 25 hulgast. Võib isegi näida, et teataval määral selle

järjekorra otsustajaks on olnud loteriilik juhus, mistõttu Anton sama hästi oleks võinud tulla nii viiendaks, kuendaks kui seitsmendaks.

Üldiselt, nagu eespool märgitud, jättis võistluse korraldus väga hää mulje, nii oma suurejooneliselt kui ka asjalikkuselt ja erapooletuselt. Samuti suurepä-rane oli vastuvõtt, eriti žürii liikmeile. Ei saa jätta mainimata vastuvõtte Poola presidendi, välisministri proua, Ungari saadiku, võistluse korraldajate jne. jne. poolt. Poola igatahes osutas külalislah-kust ülilmas astmes. Samuti jäid väga hääd ja sõbralikud mälestused žürii liik-meist, võistluse korraldajaist ja kõigist teistest, kellega võistluse käigu puhul tuli puutuda kokku. Ka olgu toonitatud siinkohal Varssavi kontsertpubliku suurt huvi muusika ja võistluste vastu. Kuigi võistlused võisid ehk kuulajale muutuda monotoonseks, kuna ju esineti päämiselt samade helinditega, leidis siiski rohkesti kuulajaskonda, liiati veel sellejuures et, näit., lõpuvõistluse pääsmed meie oludega võrreldes olid tublisti kallid.

Võistluse lõpuks oli mul au ütelda tä-nusõnu žürii liikmete-välismaalaste nimel korraldajatele, mispuhul tundsin oma ko-huseks avaldada eriti häämeelt selle üle, et žüriile oli võimaldatud täiesti erapoo-letu ja täpne hindamine."

Andmeid X üldlaulupeo tegelaskonnast

b) Koori- ja orkestriliikmed.

Koori- ja orkestriliikmete koostise and-med võimaldavad selgitada, kes on need muusika-armastajad kodanikud, kel jätkub tahtmist ning piisivust taluda raskusi, mis on seotud laulupeoks mitte vähe vaeva nõudva ettevalmistusega.

Nendime, et liikmeskonna enamuse moo-dustavad üldiselt põllupidajad ja nende perekonnaliikmed — koorides 39,7% ja orkestrites 40,2%. Seda muudugi vaid maa arvel, sest linnakooides ja -orkestrites on põllupidajaid loomulikult vähe. Osatäh-tsuselt üldiselt teisel, linnades aga esimesel kohal esinevad ametnikud ja kaitseväela-sed ning nende perekonnaliikmed — koo-rides 11,9% (linnas 27,1), orkestrites 22,6% (56,2%). Üldse kolmandat ja lin-nades teist kohta omavad töölised ja nen-de perekonnaliikmed, koorides 11,1% (18,9%), orkestrites 10,4% (18,9%). Nel-jandal kohal esinevad üldiselt põllutööli-sed — koorides 8,1% ja orkestrites 7,7%

Järg.

määral — ent seda jällegi maa arvel. Lin-nades järgnevad töölistele koorides lähe-dase %-ga väiketöösturid 12,7% ja üliõpi-lased 12,3%, orkestrites aga vabakutseli-sed 7,9% ja väiketöösturid — 4,8%. Ope-tajad ja nende perekonnaliikmed esinevad silmapaistval määral vaid koorides — 6,2% ja sedagi päämiselt maa arvel — 7%, kuna peab rõhutama, et need arvud ei näita veel, mil määral üks või teine ühiskonna kiht võtab osa rahvuslikuks ku-junenud muusikaharrastusest. Selleks peak-sime vaatlema suhtarve vastavatesse kih-tidesse kuuluvate elanike arvu alusel. Kuid see on võimalik vaid alles II rahvaloenduse sellekohaste andmete ilmunisel 1935. a. kevade paiku. Milliseid tulemusi sel-lisest võrdlusest võime loota, osutavad näiteks õpetajatest ja üliõpilastest koori-liikmete suhtarvud õpetajate ja üliõpilaste üldarvu alusel ankeedi ajal, s. o. 1933. a. lõpul. Nimelt iga 100 isiku kohta oli lau-

lukoories: õpetajaid 13, üliõpilasi aga 12, mis tähendab tunduvalt vahetult muutumist üliõpilaste kasuks. Samuti linnast ja maalt pärit koori- ja orkestriliikmete arvulise vahetult saame 22,7% ja 77,3%, arvates aga 1000 elaniku kohta, leiame 3,0% ja 10,6%, mis tähendab X üldlaulupeost maalt suuremat osavõttu kui linnadest (kuigi toodud arvud käivad vastanud koori- ja orkestriliikmete kohta, võib tulemust lugeda maksvaks ka kõigi X üldlaulupeost osavõtnute kohta).

Sugude järgi ühiskondliku koostise % arvud esinevad pea ühtlaselt väheste erinevustega.

Üksikute maakondade ja linnade suhtes leiame kõiki suuremaid erinevusi, milliste juures aga meie ei peatu ruumi säästmiseks.

Vanuselt koori- ja orkestriliikmete koostises esinevad valdavas enamuses noored — 20 kuni 30 a. — nii linnas kui maal. Ühes alla 20 a. noorukitega moodustab noorte osatähtsus üldiselt ligi 75% koorides ja 70% orkestrites (maal 76,6% ja 73,9%). Ülejäänud veerandi moodustavad päämõiselt keskealised, kuid ei puudu ka üle 60 a. tegelased. Arvates 1000 vastavast vanusest elaniku kohta maal esinevad 15—19 a. 18%, 20—29 a. 54,3%, 30—39 a. 16,8%, 40—49 a. 7,4%, 50—59 a. 2,7% ja 60—69 a. 0,9%.

Eritledes sugusid, leiame koori naisliikmete seas noorte osatähtsuse hästi suurema. Eriti teravalt ilmneb see kuni 20 a. ja 20—24. a. rühmas. Kõiki noori (kuni 30. a.) kooriliikmeid leidus meeste seas 69,1%, naiste seas aga 78,9%. Orkestrites esinevad ainult mehed.

Kuna kooride ja orkestrite liikmeskond koosneb valdavas enamuses noortest, siis ka nende sama koori liikmeks olemise aeg ei saa olla eriti pikk. Kuid oma juhiga vilumise ja teistega koostöötamise seisukohast on kooride koostised küllaltki stabiilsed. Andmete kohaselt on 3 ja enam aastat sama koori liikmeks olnud üldse 55,1%, mehi 52,6% ja naisi 57,3%. Maal on 3 ja enam aastat sama koori liikmeks olijate arvud veelgi kõrgemad: üldse 57,5%, mehi 56,0% ja naisi 57,3%.

Orkestriliikmete koostis näib olevat veelgi püsivam. Sama orkestri liikmeks 3 ja enam aastat oli: üldse 66,7%, linnades 56,9%, maal 70,3%. Seega maal nii kooride kui orkestrite koostis stabiilsusest ületab linnu.

Et laulukoorist ja orkestrist osavõtt paljudelgi on seotud mitteväikese koormavusega, näitavad andmed harjutustel käi-

mise kaugusest. Andmed esinevad vaid maa kohta; linnades ei tule harjutustel käimise kaugus vaadeldavas mõttes üldse kõne alla. Kuni 2 km., seega võrdlemise vähe koormavas kauguses asub harjutuskoht vaid 62% kooriliikmeist. Orkestriliikmeil, kus tegemist ainult meestega, on kuni 2 km. harjutuste kaugus 59,3%, mis pea võrdub laulukooride meesliikmete andmetele — 59,0%. Seega on kaugema, 3 ja enam km. maa tagant harjutustel käijate naiste protsent meeste omast vähe madalam. Eriti silmapaistev on sugudevaheline erinevus 7 ja enam km. kauguselt harjutustel käijate juures, 4,1% 2,4% vastu.

Üldiselt aga 7 ja enam km. kaugusel harjutustel käijate % on kohati vägagi kõrge, näit. kooridel Pärnu- ja Petserimaal, orkestritel Järva-, Harju- ja Võrumaal.

Jättes lahtiseks küsimuse, mil määral koori- ja orkestriliikmeks olemine on tingitud soovist võtta osa üldlaulupeost, võime nentida, et üldlaulupeodest mitteosavõtnute arv on siiski võrdlemise suur: kooriliikmetest üldse 29,2%, maal koguni 31,4% ja orkestriliikmetest 24,6%, maal koguni 26,9%. Selle juures paistab silma kooride meesliikmete seas suurem mitteosavõtnute % — 31,7% : naiste 27,1% vastu, maal 33,7% : 29,6% vastu.

Mitteosavõtmise põhjusena on märgitud esikohal üldiselt ainelised põhjused, kohati aga, eriti linnades, esineb domineerivana ametikohuste täitmine või ka mitmesugused muud põhjused. Sugude erinevused tulevad ilmsiks päämõiselt ametikohuste täitmise suhtes — naiste juures see põhjus omab loomulikult väiksemat tähtsust.

Üksikutes maakohades on erinevused veelgi suuremad, nii üldse kui sugude juures. Kõige väiksem on mitteosavõtnute % Lääne- ja Harjumaal (läheduse tõttu!), kõige suurem Võru- ja Järvamaal. Vii määti nimetatud maakonnas on ka mitteosavõtnud naiste % meeste omast suurem.

3. Helindite meeldivus.

Kuigi meeldivust ja mitte-meeldivust kui subjektiivseid hinnanguid ei saa käsitleda otseselt helindite iseloomustusega, omavad sellekohased laulupeo tegelaste avaldused siiski praktilist tähtsust: on olemas ju tegelaste hindavast suhtumisest helindeisse ka nende tahe ja kordaminek helindite õppimisel ja ka ettekandel. Sellest seisukohast võivad järgnevad andmed olla vägagi tähtsad edaspidistel laulupeodude reperiuaari koostamisel.

Järgneb.

Uuemäe muusikaliteratuuri

Juhan Zeiger: Eesti rahvaviisid, monograafia;

Eesti Lauljate Liidu väljaanne, 1935.

Läinud aasta lõpupoolel ilmuv trükist Juhan Zeiger'i teos eesti rahvaviiside üle, milline uurimus tuleb esimese avarapiirilise käsitlusena vastava aine alalt. Peab tingimata kriipsutama alla seda suurt ettevõtlikkust ja rohkete energiat, mida avaldas J. Zeiger oma kavatsuste läbiviimisel. Märgime samas, et niisugused algatused, või vähemalt nende toetamine kuuluksid Helikonsti Sihtkapitali ülesannete hulka. Sääli aga vastavaid soove ja mõtteid on tõrjutud tagasi ning lubatud kõnelda ainult valminud teoste kohta. J. Zeiger igatahes oli see, kes oma varudega asus töö juure ja viis pingutava ettevõtte lõpule. Kui jõudis kätte raamatu väljaandmise küsimus, siis mõned kultuurikandjad nõudsid käsikirja läbilugemise eest kohe 150 krooni. Mõnesuguste võimaluste otsimise järgi võttis monograafia trükkis ilmutamise endale Lauljate Liit, tuues seega asjakäiku lõpliku lahenduse.

Juhan Zeiger on oma käsikirja valmistanud pikema aja jooksul, sest ülesande täitmiseks tal tuli enne töötada läbi EÜS-i 12-tuhande numbrilise viisikogu. Säält ta valis välja umbes 500 tüüpilisemat meloodiat ja hakkas nende najal kujundama vaatekohti meie rahvaviisile lähenemiseks. Muidugi ei saadud piirduda ainult selle materjaliga, vaid tuli rohkesti kasustada teisi allikaid küsimuse valgustamisel. Suurema selguse taotlemise sihiga on raamatus koguni toodud iseseisev päätükk rütmikultuuri kohta ja tsiteeritud üsna rohke arv läti rahvaviise.

J. Zeiger on kauemat aega rippunud mõtte küljes leida vastust küsimisele: milline oli muistne eesti rahvaviis ning millised selle käsitlemise traditsioonid. Temal ei puudu vaist, mis analüüsitava materjali valikul aitab tabada väärtuslikumat ja olulisemat. Selle juures ta omab võimeid süsteemi rajamiseks ning kujundamiseks. Muusikalise külje kõrval tuleb nähtavale tubli orienteerumiskaldumus tekstilises osas. Keeleinstinkt ja sõnavara leiavad koos viljakat rakendamist. Polegi mõtel-

dav uurimuse teostamine viiside ning tekstide alal lahus, sest need kaks poolt põimuvad vastastikku läbi kaugele ulatava tihedusega.

Et meie rahvaviisi ja rahvaluule küsimuses jõuda tõele lähemale, selleks tuleb näha ning arvestada kõiki võimalusi. Kui J. Zeiger on teinud ühe ulatusliku sissemurde, siis sellele jääb küsimust arendav tähendus igal juhul. Isegi tema teooriate ümberlõkkamine ei nõrgendaks asja aktiivse arendamise mõtet. Esitatud materjalide valimikku juba võib nimetada väärtuseks. Arutlused nende üle sisaldavad rohkesti püsivat tõde.

Kaaluvamaks ja kandvamaks küsimuseks J. Zeiger'i raamatus on skandeevimisprobleem. See asetseb tulipunktis ning rajab töö kinnismõttelised alused. Autor on ideest niivõrd haaratud, et ajuti unustab teaduslikule käsitlusele vastava rahulise tooni ja kaldub teravustele väljendustes.

Skansioonid suhtes J. Zeiger asub kindlasti tõrjuvale seisukohale arvamusega: ...pean seda rahvalaulukute ajutise maneeeri üldistamist suurimaks arusaamatuseks ning eksimuseks meie rahvaluule teaduslikus käsitelus üldse, kuna ligem tutvus rahvaviisidega ning nende põhjalikum analüüs eitab seda absoluutselt. Tema ehitab kogu teooria tekstide süllaabilisele kasutamisele. Kui võrd kategooriline ja järjekindel on J. Zeiger oma süsteemi arendamises, sama paindumatu tal peab asuma vastuvaidlustesse teaduslike huvide nimel. Tuleb lükata ümber liiga kinniste vaadetega seisukohti, mis nihutavad paigalt päristõe.

Süllaabilise käsitluse õigustamine iseenesest on väga ahvatlev. Selle teooria alusel saaksime asju näha äärmiselt lihtsana ja loomulistena, kui jääme ainult rippuma loo ühe poole külge. Ometi teadus võib lubada üksi sääraseid süsteeme, kus tulevad arvesse kõik ilmuvad tasakaalus. J. Zeiger kujundab viisi noodipildi nii, nagu

seada tingib 8-silbiline tekstirida neljas mõõdulises variatsioonis (4+4, 2+3+3, 3+3+2, 3+2+3). Kui meil oleks tegu ainult sõnalise küljega, siis laseksimegi end vedada sisse üsna kergesti. Lisame siia ainult niipalju, et toetumine kõnerütmile toob kaasa taandumise ühtlasest mõõdulisest jaguvusest ja aitab maksvusele laharvuliste rühmituste õigused meetrumis. Liitkuns-tis sellest kasvab välja nähe, millel on ka oma koht, kuid kõnesoleva rahvaloomingu suhtes tagasihoidlik.

Kui sobitame sõnadele juure viisi, siis viimane toob kaasa nõudeid, mida peame arvestama täielise valjusega. Meloodias omavad määravamad tähendust rõhkudele sattuvad toonid; need loovad kandva seemise kõlalise pildi, mille kaudu just tunne-me helide järjestiku põhiloomu ja avaldu-mise tahet. Talitades viisiga J. Zeiger'i teooria alusel elementaarse süllaabilise printsiibi kohaselt, kaotame meloodia väär-tuse üldse. Nõnda siis ühe viisi iseloomu säilitamiseks tuleb jätta puutumata selle rõhulised toonid nende asukohal. Hoopis teine lugu on tekstiga: aktsentide nihuta-mine ei kujune sisule kuigi ohtlikuks, kuna sõnasümbol oma tähenduses ikkagi jääb maksvusele.

Juhin siin tähelepanu ühele huvitavale nähtele, mida J. Zeiger on hakanud seleta-ma oma raamatu 51-sel leheküljel. Nimelt rahvalaulik on tõesti kasustanud süllaabilist käsitlust ja viinud viisis toonid vahetusse. J. Zeiger katsub seda kanda vo-kaalide (i, u) kõrguse arvele. See väide aga on vigane, sest õige põhjus peitub ko-guni rõhuliste toonide kohalhoidmises. Vahetamised üldse on harvad juhtumid; pää-miselt viis säilitab oma trohheilise põhi-kuju.

Ometi ei puudu rahvakunstiski võtted, mis püüavad vastastikku lähendada teksti ja viisi. Kui esimeses järjekorras alluta-takse sõnaline osa meloodilisele, siis teisest küljest tehakse ka kompenseerimisi. Nii tuuakse muusikasse esteetiline akt-sent, milline langeb teksti kasuks. Viisile jäetakse seesmiselt mõõguline püsivus, kuid rõhk liigub paigalt ainult kaldumiste-na. Kui tekstiskansiooni all mõistame sõ-narõhkude asetamist meetrumi järgi, siis sõnadekohast meloodia aktsentueerimist võiksime nimetada vastavalt viisiskansioo-niks, öieti esteetiliseks süllabeerimiseks.

Rahvaviisi ettekandmise kohta on mõne-de korrajate poolt tähendatud, et laulik tegi arusaamatuid liigutusi, mis ei käinud kokku rõhutamisega. Noodistaja lähem huvi ilmuvuse selgitamise suhtes oleks meid kahtlemata rikastanud tulusate and-metega. Paistab tõenäolisena, et laulja lii-gutused jälgisid põhimeetrumit, kuna sõ-

nadega rõhutamisest kaldusid vahel mujale. See on loomupärane avaldus. Üldiselt meie rahvaluules leidub tugevaid kalduvusi trohheilise värsijala poole; neid veelgi suu-rendatakse täienduste kaudu.

Daktülotrohheiline noodipilt, mida propa-geerib J. Zeiger, lõpuks ei olegi seda mitte oma lähemalt sisult. Pigemini sääl $\frac{3}{8}$ -rühm esineb trioolina veerandnoodi kestvusel; põ-hirütm jääb paarisjaguvuse alusele. Edasi kaheksandiknoot erikuna (takti põhiosana) pole antud päris öieti, kui sama väide tehakse vastavaks värsi üksikule silbile. Paistab märksa kindlamana ja selgemana rahvaviisi noodistamine $\frac{2}{4}$ -taktis $\frac{4}{8}$ -takti asemel.

Kuna J. Zeiger oma raamatus öieti kõige tähtsama kohta annab skansiooniküsimu-sele, siis ma selle osa juures peatusin pike-malt. Käesolevad read kaugeltki ei saa pakkuda teose põhjalikumat analüüsi. Muu osa üle sõnavõtt piirdub veelgi vähemaga eelnenust. Olulisemana puudutaksin siin veel ainult refrääni ja tonaalsust.

Oleme juba kord niivõrd lahked, et igal esimesel võimalusel säeme end laenajate ning võtjate ossa, kus vähegi juhtub leidu-ma mõni pääliskaudselt paistev alus. Kui, näiteks, soomlaste kohasemad tagamaad soodustasid meie ühiste päraldiste paremat säilitamist, siis nüüd meil nagu polekski mingit õigust nende. Ikka jälle tehakse usinaid viipeid omandamiste sihis. J. Zei-ger'gi ei saa teisiti, kui kuulutab refrääni lätlastelt laenatuks. Meie juures see nähe ei esine mitte niivõrd nõrgana, et peaksime nimelt otsima võõraid tekkimise allikaid. Päälegi refrääni kasustamine sinsete traditsioonide kohaselt tundub seelvat õige loo-mulistel ja põhjendatud alustel. Veel edasi selgub, et meil refrään on vallutanud laial-dase pinna, mis töötab olla isegi kandvam arvatavate eeskujude omast. Üldiselt roh-kesti õigustust J. Zeiger siin lubab tema poolt toonitust asjaohule, et lätlaste juures refrääni rütmiskeemi sisaldavat juba põhi-värsiviisi. Tuleb tähendada, et eesti rahva-viisi refrääni ja samuti kolmeosalist mõõtu käsitlev osa käesolevas raamatus on antud võrdlemisi pääliskaudselt. Siin tundub kindlasti vajadust uurimiste siivendamise järgi.

Samasugusest laenamisest lätlastelt rää-gib J. Zeiger dooria (antiikse) skaala suhtes. See väide ei kannata välja kriitikat, sest sama hästi võiksime ütelda, et meie lätlastelt oleme õppinud üldse laulma. Mai-nitud astmik puhtal kujul on loomuline ja ürgse päritoluga ning sobib vaidlematult meie avalduste juure. Dooria skaalat või-me veel praegugi tabada rahvalaulikute et-tekandes ja selle kasustamise tihedus polnud arvatavasti väike ka viiside korjamise ajal;

kahjuks sellele on pöördud vähe tähelepanu. Kui lükkaksime mažoori kolmandast astmest algava järjestiku reast välja, siis teeksime ühe põhjalikult sügava ning andestamatu vea.

J. Zeiger'i monograafias leidub veelgi mõningaid vaieldavusi, kuid need pole esijoones nii teravad. Kõike materjali võib ikkagi puudutada ulatuslikumas küsimuse käsitluses. Nagu J. Zeiger'i raamatu varjutamata sihiks saame pidada selguse ja tõe otsimist meie rahvaviisi aladel, nii ka käesolevad read ühtivad nende soovidega. Tahan lõpuks veel kord rõhutada, et J. Zeiger'i monograafia teenib tähelepanu oma algatusliku küljega ning sisaldab rohkel määral teravast instinktiivset juhitud ja asjasse pühendatud avaldusi. Nagu juba varem tähendasin, omab kaaluvat tähendust ka teoses esitatud materjalide valimik. Tahaksime loota, et monograafia tekitab liikumist ning kutsub esile elavat mõtete vahetamist, mille kaudu kujunevad selgemaks üles kergitatud küsimuse alused.

Ed. V.

Helikunsti Sihtkapitali kirjastus.

Neli heliteost:

1) Peeter Süda, „Ave Maria“ (3 lhk., hind Kr. 0.85).

2) Artur Kapp, koraali-eelmängud — a) „Oh Jeesus, Sinu valu“ (4 lhk., hind Kr. 1.—), b) „Sind, Jumal, kõik me kiidame“ (5 lhk., hind Kr. 1.25), c) „Minu süda, rõomustele!“ (4 lhk., hind Kr. 1.—).

Kui mõne aasta eest keegi välismaa orelimuusika harrastajaid juhtus nende ridade kirjutajalt küsima, kas meil on ka oma orelliteratuuri, tuli sordiini all tunnistada, et on ... kuid alles käsikirjas. Oleme nüüd õnnelikumas seisundis, võime oma välismaa kolleegidele ulatada vastutasuks nende poolt pakutava muusikalise külakosti eest oma rahva vaimu vilja, mille kvaliteedi pärast sääljuuures hetkekski ei tarvitse punastada. Täitsa kainele kaalutlusele peame tunnistama, et esimene kimp eesti orelliteratuuri seisab nüüdise aja prima sellelaolise lääne-euroopalise toodangu tasemel. Väljaandjaid nende õnnestunud valikul on nähtavasti juhtinud eestkätt kunsti põhimõtted, mitte aga mingi (muul puhul vahest õigustatud, siin aga ebakohane) pedagoogiline tendents. Tulemusena pole rikastunud mitte üksnes eesti noodivara, vaid veel enam — maailma orelliteratuurile on tulnud juure väärtuslikku lisa.

Kui need neli nooti — ütleme, lähema kümne aasta jooksul — ei leia teed levimiseks väljaspool Eestit ja ka ei pääse

välismaa repertuaaridesse, siis ärgu otsitagu süüd teostes vaid mujal, kas või, näiteks, levitajais.

„Levitajate“ all tuleks mõelda päälle kirjatuse ka oreldejaid. Küll on P. Südame alguses mainitud väga populaarne töö selline, mis isegi nõrgema mänguri ettekanDEL ikka kuidagi võiks rahuldada juba puht-välise, kuid noobli efektsuse, sunnilt voolavalt koetud helikanga kerguse tõttu, — kuid kolme A. Kapi prelüüdi võib mängida ainult hästi. Need kolm eelmängu on proovikivideks esineja intelligentidele, tema kunstivaistule — kaaluvaid tehnilisi nõudeid säetakse siin orelile, vähem aga mängijale. Nii ei ole, näiteks, orkestripärase teise prelüüdi („Sind, Jumal“) haarav ettekanne registrivaesel, kombinatsioonideta oreliil üldse kujutletav.

Sellele vaatamata võiks kõigi prelüüdi-de omandamist soojalt soovitada igale tõsisele orelimängijale ja oreliõbrale. Kõnelemata nende teoste keskendatud sisurikkusest, loomulikult omapärastest käändudest meloodias ja harmoonias, hingetatud polüfooniast — kõnelemata sellest kõigest avaneb siin hää võimalus otsegu vahendita heita pilku küpse helilooja loominguusse. A. Kapp siin on lüüriline romantik, kunstnik kahe võimsa minaga ühes südames, kus võib peituda traagikat, ent ka suurimat õnneküllust. Sellest on tingitudki kõnesoleva kolme prelüüdi raske crikaal: kunstnik kõneleb omasugustele.

Loodame, et tulevikus samal väljaandel ilmub veel teisigi oreliitöid: P. Südame fuugad (in g ja in f), R. Tobias'e prelüüdid, A. Kapi teised 4 prelüüdi j. m. Need ja nende sarnased helindid on auks ja suurimaks soovituseks meie muusikalistele üritustele välismaal, tahame ju ometi mitte alati vaid võtta, tahame ka anda.

H. Sakaria.

G. Ernesaks: „Neli laulu naiskoorile“.

Gustav Ernesaks, meie nooremaid heliloojaid, on ennast seni avaldanud koori- ja soololaulude kaudu. Tal ilmub töid võrdlemisi tühedasti. Nagu lähema aja kogemused näitavad, on G. Ernesaksa looming leidnud üsna lahtise tee ringkäiguks. Muidugi ei puudu siin oma põhjused.

Kõige esimeses jones G. Ernesaks kirjutab tunde, mis jääb juhtivaks. Tema juures leiame lopsakust ja hoogu. Ei tarvitse veel kõigeolla nõus, kui ütleme, et G. Ernesaksa looming tõmbab kaasa puhtsüdamliku otsekohesusega. Võime ko-

hati sattuda üsna haljale siseelule, kuid teisel tunneme ära tugeva ning kaaluva väljendavuse. G. Ernesaks oma töödes peab lihtsamat joont, mistõttu ka tema laulud lubavad endale läheneda mõõdukamate pingutustega, — vähemalt see on maksev praeguseini.

G. Ernesaksa „Neli laulu naiskoorile” ilmusid moodunud aasta detsembris. Õieti need on paljundatud tema poolt juhata-tava koori seesmistele tarvidustele jaoks ning lastud ka müügile, sest väljaandes puuduvad lähemad märkused ettekande kohta. Muidugi see ei keela noote kasustamast teistelgi, kuna muusika ja tekst ise kõige kindlamini määravad tõlgitsemise. Üldiselt võib kõikide laulude kohta teha neid soovitava otsuse — nii sisulises mõttes kui ka võrdlemisi hõlpsa käsitlemise poolest. Esimene laul „Merele” (H. Visnapuu tekst) kõlab hoogsasti ja meeleolus

kargelt ning ei nõua täitmisel pingutusi. Tuleb tähendada, et see töö peaks väga hästi sobima ka meeskoorile, õieti juba antud kujul. Kolm järgnevat laulu on kirjutatud Juhan Liiva sõnadele. Vihus teisel kohal seisev „Pääsuke” pakub mõtet meeleolu ja väärub seega tähelepanu. Kui kõnelda ettekande täpsust, siis võiks märkida 6-dat takti, kus triooleide kõrval esineb punkteeritud kaheosaline jaguvus. Harmooniline pind 9-das taktis nagu tekitab tõrkuvust, kuid jäägu see maitseasjaks. Sobivaks tooteks võib nimetada ka laulu „Punane õunapu üis”. Lõpus asetsev „Meelespea”, on tujulist painduvust pakkuv pala ning täidab hästi ülesannet repertuaaris. Kuna naiskooride toodangust on tunduv puudus, siis eriti tuleks osutada tähelepanu nende värskelt ilmunud laulude vastu.

Ed. V.

„Kalevi“ Malevkonna orkester 10-aastane Kaarel Tammiste

10. märtsil 1935 võis vaadata tagasi oma kümneaastasele tegevusele meid kaitse-liidu suuremaid ja tunnustatumaid orkestreid — Kalevi Malevkonna orkester.

Kümme aastat pole kuigi pikk aeg inimese elus, veel vähem on ta seda organisatsiooni elus, kuid raskuste meenutamine, millega tuli võidelda orkestri asutamisel ja hiljem, mil oli päevakorral isegi orkestri likvideerimise küsimus, ehk õigustabki siin mõne põgusa pilgu heitmise käidud teele ja saavutatud tulemusile.

Orkestri asutamise mõte tekkis varsti päälle Kalevi Malevkonna asutamist 1. detsembril 1925, mil tehti intensiivset tööd malevlaste sõjaliste teadmiste täiendamise alal. Jõuti äratundmisele, et malevlased, andudes täie innuga kodukaitsetööle, vajavad ka vastavat meelelahutust, ja et seda võib pakkuda eeskätt kunstipärane muusika. Ja seepärast tuli palgata orkestrit — kord ühte, kord teist, kui malevkond läks õppusele või paraadile. Siis algatas malevlane Karl Kriisk mõtet asutada malevkonna juure oma puhkpilli-orkester. Mõtte algataja informeeris sellest kavatsusest ka malevkonna juhtivat tegelast, malevkonna praegust päälikut Bernhard Abrams'it, kes toetas soojalt algatust.

Kuna orkestrile pillide soetamine oli

seotud suurte kuludega, malevkonnal aga polnud selleks mingeid kapitalite, siis annetas malevlane K. Kriisk päris „kenakese” summa orkestri „hambarahaks”. See üllas tegu leidis elavat vastukaja tookordses VI salgas, kuhu kuulus ka K. Kriisk. Hääd eeskujuleiab ikka järeletegemist. Nii ka siin. Varsti oli 50.000 mk. koos ja võidi asuda pillide ostmisele. Siin oli asjatundliku nõuga abiks tuntud muusik, orkestri praegune dirigent Raimund Kull.

Seega tulebki K. Kriiski, B. Abrams'it ja R. Kulli lugeda orkestri asutajaiks — „ristiisadeks”.

Kalevi Malevkonna pääliku käskkirjaga 10. märtsist 1925 määrati orkestri vormeerijaks ja juhiks endise mereväeorkestri juhi abi Aleksander Helisto (Habermann). Ülal tähendatud päeva loetaksegi orkestri asutamispäevaks.

Kuna kuuldus orkestri asutamisest oli juba linnas levinud, siis kogunes 13. märtsil 1925 „Kalevisse” üle poolesaja muusikahuvilise. Et malevkonnal oli pille vaid paarikümne ümber, soetasid paljud neid oma kulu.

Algas hoogus töö. Ning seda tehti täie innu ja noorusliku vaimustusega, sest rõhuv enamus orkestrantidest olid keskkooli vast lõpetanud või viimaseis klassis õppivad noored.

Paarinädalase harjutuse järele võis orkester juba saata malevkonda õppusele Tondile.

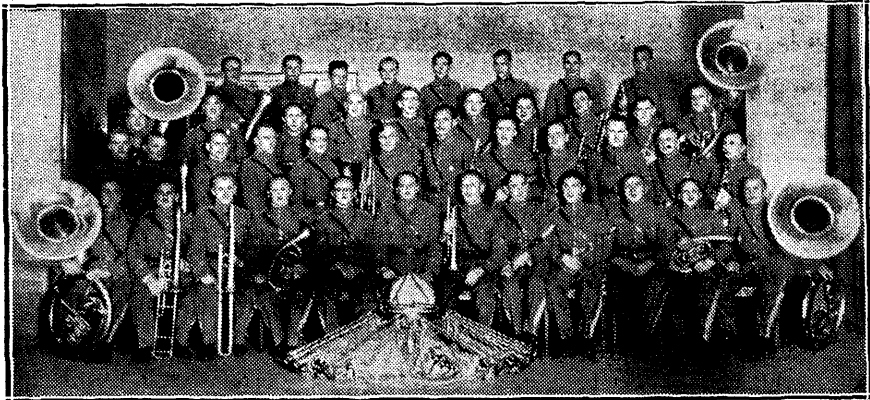
10. mail 1925 peeti Tallinnas invaliididepäeva, mil esineti esmakordselt tuliuisus vormirõivais, äratades üldist tähelepanu nii mängult kui esinemiselt. Sama aasta oktoobris oli orkestri esimene ülesastumine kontserdiga malevkonna ballil „Estonia” kontsertsaalis. Orkestri väärikat esinemist kviteeriti suurearvulise publiku rohkete kiiduavaldustega.

Järgnevat aastate täheldatavamaid sündmusi oli orkestri juhi A. Helisto' 25-aastase muusikalise tegevuse mälestamine 19. märtsil 1929 ja sõit Helsingisse 27. juunist — 1. juulini 1929 korraldatud naisvõimluspeole. Viimane kujunes orkestrile otse triumfsõiduks. Juba maabumisel Helsingi oli orkester nagu muutunud helsinglaste lemmikuks. Veel praegugi, aastate

tasid rohkelt tähelepanu päälinna muusikalisis ringkondades ja aitasid samuti tunduvalt kaasa sõprussidemete kõvendamisele naaberorkestritega.

Eriti allakriipsutamist väärib orkestri esinemine Soomes, Helsingis, 23. juulist kuni 6. augustini 1933, ja seda just seepärast, et seni põlvud välismaal esinenud pikema aja jooksul veel ükski eesti asjaarmastajasorkester, sest Rootsis esinenud mereväeorkester koostus ikkagi elukutseilisist muusikuist. Kuna osa kontserte anti edasi Soome ringhäälingus, siis kasutati soodsat juhust, et tutvustada hõimuvõimudele eesti viimaseaja loomingut puhkpillimuusika alal.

Siinkohal ei saa jätta mainimata seda sooja poolehoidu ja isalikku hoolitsemist, mida osutas orkestrile ta Helsingis viibimisel soome orkestrijuhitide pere tunnustatuid esindajaid, muusikakapten Lenni

Kalevi Malevkonna orkester.

möödumisel, nagu kajaks kõrvus kümnete tuhandete päältvaatajate võimsad kiiduavaldused Eesti aadressil, kui marsiti võimluspeo avamisel välisesindajate rongkäigu eesotsas Töölo spordiväljale ja defileeriti Soome vabariigi presidendi enda ees. Ka Helsingi „Espplanaadil” antud kontsert möödus täielise menu tähe all. Elavad kiiduavaldused, lisapalade nõudmine ja lilleannetused om selle vastuvaidlematuks tõenduseks.

Mainimist väärivad ka kontserdid „Estonia” kontsertsaalis 25. oktoobril 1929, kus esineti koos Tallinna Politsei Spordiringi orkestriga, ja 23. veebruaril 1933 — koos Tallinna Maleva orkestriga, mis ära-

Linnala, kes oligi selle sõidu organiseerijaks ja kellega püsivad sõprussidemed juba esimesest Helsingis viibimisest saadik 1929. a.

See külaskäik aitas tõhusasti kaasa eesti heliloomingu kui ka kaitseliidu kõrge aate tutvustamisele Soomes, ja võib päris kindlasti väita, et Eesti sõprade arv Soomes kasvas selle tagajärjel tublisti.

1. oktoobril 1934 lahkus oma palvel orkestri senine juht A. Helisto, kes püsis sel kohal orkestri asutamisest saadik. Orkestri uueks juhiks tuli, alates 1. novembrist 1934, Vabadussõja aegse Tallinna Kooliõpilaste pataljoni orkestri juht, Tallinna Konservatooriumi inspektor Julius

Vaks, kes jätkab täie andumuse ja innuga tööd orkestri muusikalise taseme tõstmiseks.

Kümne aasta jooksul on orkestrist käinud läbi 110 orkestranti. Koos orkestriga pühitsevad oma kümneaastast Kalevi Malevkonna orkestris olemise juubelit orkestrandid V. Aboltin, K. Kriisk, A. Mägi, U. Ottenson, O. Pallas, E. Palm, A. Röömuoks, K. Tammiste ja B. Vanatoo, kes on orkestriga elanud kaasa kõik selle rõõmsad ja kurvad sündmused. Ja kurbi sündmusi on olnud. Kolm meest, kes astusid orkestrisse juba asutamisel, on varisenud manalasse, nimelt orkestrandid Oskar Kuusk † 2. detsembril 1926, Karl Berg † 27. detsembril 1929 ja Albert Rosenbenk † 18. märtsil 1934. Nende mälestus olgu meile püha!

Endastmõistetavalt orkester on võtnud osa kõigist rännakuist, paraadest, manöövrist, laagrist ühes malevkonnaga. Pääle selle on võetud osa malevkonna poolt korraldatud väljasõitudest Kuusalu, Paide ja Paldiski, esinedes igal pool kontserdiga. Kontserte on korraldatud korduvalt ka Haapsalus, Rakveres ja Pärnus. On võetud aktiivselt osa ka üldisest, samuti Haapsalu ja Pärnu laulupeost. Möödunud aasta suvel korraldati pikem kontsertmatk Edela-Eestis. Anti kontserte Pärnus, Mõisakülas ja Viljandis, mispuhul kohapäälne ajakirjandus üksmeelselt märkis kiitvalt orkestri mänguvõimeid.

Orkester on rea aastate jooksul esinenud järjekindlasti Tallinna hipodroomil, E. S.-s. „Kalevi“ liuväljal ja pea kõigil maa- ja

rahvusvahelisel suurvõistlusil, pakkudes nende külastajatele muusikalist naudingut.

Viimasel paaril aastal esineb orkester igakuise kontserdiga ka ringhäälingus, tutvustades laiemaid hulki nii kodumaa heliloojate uuemate helinditega puhkpillimuusika alalt kui ka teiste kultuurrahvaste, eriti me lähemate naabrite tunnustatuma heliloominguga.

Pääle selle on orkester olnud kaastegev „Estonia“ ja Draamastudio etendustel.

Nagu nähtub ülaltoodud lühikesest ülevaatest, on Kalevi Malevkonna orkester avaldanud oma oleluse esimese kümne aasta jooksul võrdlemisi mitmekülgset tegevust, mis pole piirdunud ainult kodulinnaga, vaid on kandunud ka mujale.

Möödunud kümne aasta jooksul on suudetud luua sõprusidemeid nii siin- kui ka säälpool Soome lahte. On püütud tutvustada eesti muusikat laiemale rahvahulgile nii, kuid see läks korda piiratud võimaluste juures.

Ei saa jätta mainimata nii meile kui ka soome ajakirjanduse sooja ja tunnustavat poolehoidu Kalevi Malevkonna orkestrile, hinnates õiglaselt tema tegevust.

Jäägu Kalevi Malevkonna orkestrile see teadmine, et senine sõbralik kontakt ajakirjandusega ja selle kaudu laiemate rahvakihtidega püsib ja üha tugevneb.

Kalevi Malevkonna orkester oma poolt tahab anduda veelgi intensiivsemale tööle, et järgnevat aastakümneil saavutada veelgi suuremaid tulemusi auks meie kodumaale, kaitseliidule, eesti helikunstile ja „Kalevi“ trikoloorile.

Tallinna Kaarli Lauluseltsi 15-nes aastapäev

Tallinna Kaarli Lauluselts korraldas 15-da aastapäeva puhul Seltskondlikus Majas 2. märtsil koosviibimise, millest võtsid osa seltsiliikmed ühes kutsutud külalistega ja endiste kooriliikmetega, kes mitmesuguseil põhjusil olid loobunud seltsi tegevusest. Koosviibimine algas korraldajate segakoori ettekandel heilooja Joh. Jürgenson'i juhatusel ja Kaarli kog. õpet. A. Sommer'i päevakohase kõnega. Selle järgi andis seltsi esimees O. Meresmaa lühikese ülevaate seltsi asutamisest ja tegevusest 15 aasta jooksul, mille lõpul andis üle juubelmärgid ja liikmekaardid 4-le seltsiliikmele (L. Jaanson, A. Lukken, E. Martson ja M. Martson), kes

15 a. järjekindlalt on agarusega võtnud osa seltsi tegevusest ja valiti viimasel pääkoosolekul 29. jaanuaril s. a. eluaegseteks liikmeteks. Pääle lipulaulu ettekandmist segakoori poolt asuti lauda, mis oli kaetud 80 inimesele. Lauas viibimise ajal esinesid isiklikult ja telegrammidega Kaarli kog. õpetajad, endised seltsiliikmed ning teiste organisatsioonide esindajad tervitustega ja õnnesoovidega juubelpäevaks. Vahepeäl kandis ette mõned laulud bariton E. Unt ja segakoor esines Joh. Jürgenson'i lauluga „Rukkirääk“ klaveri saatel.

Selts on asutatud 1920. a. 27. veebruari pääkoosoleku otsusega, mis kutsuti kokku

endistest Kaarli kiriku juures tegutseva laulukoori liikmetest õpet. Sommer'iga eesotsas, kes valiti ka esimeseks juhatuse esimeheks. Pääle esimehe koosnes juhatuse veel 6 liikmest; nendeks valiti hrd. A. Sassi, T. Varik, Männikoks, prld. H. Feldman, J. Vernof ning tollaegne koorijuht ja organist M. Lüdig. Kuna M. Lüdig oli ka tegevuses Tallinna Kõrgema Muusikakooli asutamisega, kuhu valiti direktoriks, pidi ta aja puudusel loobuma koorijuhhi kohalt, kuhu asemele tuli E. Mesiäinen 26. X 20, kuid kes sellel alal tegutses ainult kuni 25. IX 1922. a.,

1928. aastal koor jagunes kaheks; teist koosseisu hakkas juhatama sama kiriku organist M. Lüdig, kelle asemele 1932. aastal asus A. Karafin.

Seltsi põhikirjas ülesvõetud sihid näevad ette Kaarli kirikus jumalateenistuste kaunistamist koorilauluga, mille eest Kaarli kogudus muretseb seltsile ruumid ja maksab koorijuhhi palga. Organisatsioonina on selts korraldanud iseseisvaid kontserte, koosviibimisi, ekskursioone jne. Suuremateks kontsertideks on kujunenud seltsi poolt korraldatud oma koorijuhhi Joh. Jürgenson'i kantaatide „Pärast õh-

Foto Akel

TALLINNA KAARLI LAULUSELTSI SEGAKOOR.

Esimeses reas keskel koorijuht Joh. Jürgenson. Ülesvõtte on tehtud varem ja sellelt puudub rida praeguseid laulukoori liikmeid.

millal kutsuti uueks koorijuhiks praegune koorijuht ja Kaarli kiriku organist Joh. Jürgenson. Lauluseltsi edasi tegutsemist noore helilooja J. Jürgensoni osavõtul tuleb lugeda päämiselt tema teeneks, kuna ta tüseda tegelasena on aidanud arendada seltsi põhikirjas märgitud sihtide taotlemist, sest igal aastal juhatuse koosseis pääkoosoleku valimistega muutus.

tu söömaaga“ (1928. a.) ja „Memento mori“ (1933. a.) ettekanded Kaarli kirikus, kuna pikemateks ekskursioonideks on olnud sõidud Riiga 1931. a. ja Helsingi 1934. a. Pääle selle on lauluselts võtnud osa kõigist Eesti üldlaulupidudest ja ka maakonna laulupäevadest.

Tallinna Kaarli Lauluseltsi segakooris käesoleval momendil võtab tegevusest liikmetena osa 70 lauljat.

meeskooride uurik

Toimetaja: A. Loorits, aadr. — Lauljate Liit, Tallinna, Lai tän. 7

Johannes Reintalu 60-aastane

Lauljate Liidu mõtte algataja ja eesti uueaaja meeslaulu alussammas.

Kas 60 a. vana, või 60 a. noor? See küsimus kergib tõsiselt keelele, kui üllatunult kuuled, et Johannes Reintalu, tuntud lauljaskonna tegelane, kes alati värskena ja ikka võitlusvalmina juhtivalt on tegev loendamatu organisatsioones ja ettevõttes, saab pühapäeval, 31. märtsil 60 aastaseks.

Johannes Reintalu.

Meie oludes peetakse 60 a. ajaks, mildest päle inimene hakkab väsima. Johannes Reintalu juures õnneks ei ole seda märgata vähimalgi määral. Koguni vastupidi: ta on nooruslikult väsimatu, pää täis värskaid mõtteid ja meeleks rida uusi algatusi, valmis kaasa lööma kõikjal, kuigi ise on rakendatud sel määral, et otse imestada võib, kuidas ühes inimesest jätkub nii paljaks.

Miks peab siis see mees olema 60 a. vana?! Eks ole õigem: 60 a. noor!

Johannes Reintalu (end. nimega Reinthal) on sünd. 31. III 1875 Kurista vallas Viljandimaal kooliõpetaja perekonnas. Õppis Kurista Aidu valla-koolis, Põltsamaa kroonu algkoolis ja E. Aleksandrikoolis, mille lõpetas 1893.

Oli vallakirjutaja abiliseks V.- ja U.-Põltsamaal ning Muhu-Suurvallas, kuni

1895. a. läks Raplasse talurahvaasjade komissari asjaajajaks. 1897—1905 oli vallakirjutajaks Kose Ravilas ja ühtlasi Alaveres. 1905. a. asus vallakirjutajaks Kohilasse, kuid segastel aegadel oli sunnitud säält põgenema.

Elas pagulasena Venemaal ja Peterburgis, kuni 1906. a. läks Narva, säälse aja-lehe „Põhjanaanala“ toimetajaks. 1907. a. tuli Tallinna „Sõnumite“ toimetusse, kust varsti üle läks „Virulase“ juure, töötades 1910., olles vahepääl lühemat aega ka „Päevalehe“ toimetuses. Oli 1910. a. „Tallinna Teataja“ ja „Tallinna Uudiste“ asutajaid ning töötas säält vastutavama toimetajana kuni 1913. a., hiljem toimetuse liikmena.

1917. a. oli alul Harjuma miilitsaüle-maks ja pärast Harju maavalitsuse esimeheks kuni 1920. a. Võttis osa Asutavast Kogust 1919—1920 ja oli Petseri maaülemaks 1920—1921. Valiti Tallinna linnavolikogusse 1924. a. ja oli Tallinna revisjonikomisjoni esimees 1924—1927 ning edasi kuni tänini linna vaestelaste-kohtu esimeheks.

Tegev paljudes seltsides ja reas majanduslikes ettevõtetes. Oli Kose põllu-meesteseltsi ja karskusseltsi „Aate“ asutajaid ning juhatuseliige, juhatas maal laulukoore, oli lauljaks ja näitlejaks ning juhatuseliikmeks kohalikes seltsides. Kuulus Eestimaa Vallakirjutajate Vastast. Abiandm. Seltsi asutajate hulka. On Tallinna Põllumeeste Seltsi juhatuseliige 1910. aastast ja valiti auiliikmeks 1922. a. Olnud esimeheks „Lootuse“ ja Tallinna Majaomanike seltsides. Oli tegev Põhja-Balti sõjapõgenejate abiandmise komitees selle abiesimehena. Võtnud osa ka Linnade Liidu tegevusest. 1909. aastast praeguse E. Laenu Panga nõukogus ja juhatuses, töötades pikemat aega ka juhatuseliikmeks reas seltsides ja ettevõtetes.

Praegu esimeheks Kinnitusseltsis „Eesti Union“, Kartuliühingute Liidus ning ühisteg. ja omaval. asut. tööliste ja teenijate kindlustusühingus ning juhatuseliikmeks reas seltsides ja ettevõtetes.

1916. a. asutas Tallinna Meestelaulu Seltsi, oli sääl hiljem esimehiks ja valiti 1932. a. auliikmeks. Oli E. Lauljate Liidu organiseerijaid ja on tegev L. Liidus asutamisest saadik, on L. Liidu meeskooride sektsiooni esimehiks kogu aja. Laulumeeste Klubi mõtte algatajaid ja tegelasi algusest senini. 22. märtsil valiti Joh. Reintalu uuesti Tallinna Meestelaulu Seltsi esimehiks.

Pääle kõige muu on ta tuntud ka kirjanikuna varjunime all Joh. Puhasorg. Avaldanud broshüüri „Keiser Paul I, tema elu ja surm“ (1908), uurimuse „Mahtra Sõda“ (1923) ja jutustused „Kurat, kah „parem seisus“ (1906) ning „Meie elu“ (1909). Jatkab tänini tegevust ajakirjanduse põllul ning püsiva hoolega koondab oma rikkalikke mälestusi ja märkmeid, mis kogutud pika aja jooksul mitmekesise tegevuse keerises.

*

Lauljate Liidule on Johannes Reintalu hästituntud kuju.

On ta ju Lauljate Liidu ristisaks, Lauljate Liidu mõtte algatajaks ja selle esimeseks väljendajaks ning agaramaks kaastöötajaks L. Liidu loomisel ning kujundamisel.

Nimelt oli Johannes Reintalu see, kes 11. mail 1918. a., mil meil valitsesid Saksa okupatsioonivõimud, kõneledes Tallinna Meestelaulu Seltsi pääkoosolekul lauljaskonna organiseerimisest, laususe protokollil andmetel järgmist: „Lauluseltside liidu loomine on ainult aja küsimus. Laulupidude korraldus endisel ajal oli juhuslik: edaspidi paneb neid toime Lauljate Liit.“

Seda mõtet on Johannes Reintalu arendanud edasi koos kadunud Konstantin Tüرنpu'ga, kuni liit sai teoks 12. sept. 1921. a. üleriiklise lauljate kongressi otsusega, mille põhjal asutati Eesti Lauljate Liit ja võeti ka vastu põhikiri, mille koostamisest aktiivselt on võtnud osa K. Tüرنpu kõrval eriti J. Reintalu. Liidu esimeses juhatuses oli aga Johannes Reintalu tegevamaks liikmeks, ja eriliselt teeneid omab ta L. Liidu korraldusel toimunud esimese laulupeo, nimelt VIII üldlaulupeo läbiviimisel 1923. a.

Hiljemgi on Johannes Reintalu Lauljate Liidu tegevusest alati võtnud innukalt osa. Ta on kogu aja olnud L. Liidu volikogu liige ja töötanud kaasa ka L. Liidu nõukogus ning juhtinud meeskooride sektsiooni tegevust selle esimehena. On avaldanud rea kirjutisi „Muusikalehes“ ja viimasel ajal võtab osa laulude auhindamisest komisjoni liikmena.

*

Omaette päätiiki J. Reintalu tegevuses moodustab eesti meeslaulu elustamine ja arendamine.

Johannes Reintalu on õieti eesti meeslaulu uuestisünni isaks ja kindlasti on tema teene, et kadunud Konstantin Tüرنpu võideti tagasi eesti laulule.

Kes muu kui Johannes Reintalu on Tallinna Meestelaulu Seltsi mõtteisad ja asutajaid! Ja J. Reintalu algatusel ongi K. Tüرنpu' saadud niikaugele, et ta võttis oma pääle Tallinna Meestelaulu Seltsi koori juhatamise. Ning jällegi J. Reintalu tõttu on K. Tüرنpu uuesti kätte võtnud sule ja jälle asunud kord vaibunud heliloomingut jatkama, andes oma parima just ajal, mil ta juhatas Tallinna Meestelaulu Seltsi. Kui lähedases koostöös aga K. Tüرنpu sääl on olnud J. Reintaluga, sellest annab parima tõetuse asjaolu, et oma haaravaima laulu, nimelt „Mull' lapsepõlves rääkis“ on K. Tüرنpu pühendanud J. Reintalule, „kui Tallinna Meestelaulu Seltsi algatajale.“

Mis aga on üldiselt eesti meeslaulu teinud Tallinna Meestelaulu Seltsi algatamine, teavad kaasagssed vägagi hästi. Igatahes Tallinna Meestelaulu Seltsi asutamiseaga 1916. a. algab uus ajajärk meie meeslaulu arengu teel ja keegi ei saa jätta tunnustamata J. Reintalu, kui selle ajajärgu loojat ja väsimata organiseerijat tänini.

Eesti tänapäeva meeslaulu üleriikliku keskorganisatsiooni — Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni — esimehiks ja hingeks on J. Reintalu sektsiooni asutamisest saadik. Tema algatuse silmapaistvamaks viljaks on siin ülemaalsed meeslaulupäevad, milledega on pandud alus meeskooridele oma noodiliteratuuri soetamisele välise toetuseta. Meeslaulise aga, tänu J. Reintalu algatusile ja organiseerimisvõimele, elab tänapäeval Eestis üle ennoolematut tõusuaega.

*

Johannes Reintalu on suure energiaga ja algatusvõimega reaalne teinimene, kaine ja küpse mõtteviisiga ülesehitav jõud, kes omab rohkel määral juhi tunnustamisväärsed sugemeid. Rohkest rühkimisest hoolimata ta ei ole kaugeltki veel ennast tühjaks töötanud. Tahaksime loota, et aastate koorem ei vähenda tema senist tööindu ja et ta veel kauaks jääb nooruslikuks kaasvõitlejaks eesti lauluväljal, eriti meeslaulu alal.

AIL.

T.M.S-i sisekriisi lahenemine.

J. Reintalu uueks esimeheks, prof. A. Topman' koorijuhiks tagasi.

Sügisest saadik Tallinna Meestelaulu Seltsis valitsenud sisekriisist loodetavasti jõutakse nüüd õnnelikult juba üle, kuigi olukord üksvahe näis kujunevat õige teravaimeliseks ja kooris enam õiget töömeeleolu ei valitsenud, mille tõttu lahkus nii prof. Topman'i järeltulijaks saanud koorijuht hr. V. Pedosson kui ka seltsi juhatus eesotsas hr. M. Ruubeliga, kes alles äsja teostas hilgava kontsertreisuga Kesk-Euroopasse. See lahkumine toimus 10. märtsil, pärast seda kui juhatus ära oli kuulanud koori seisukohavõtu kujunenud olukorra kohta. Juba 20. märtsil aga peeti ära seltsi pääkoosolek, mis haruldaseit rohke osavõtu juures suure rahulikkusega ja asjalikkusega asus kriisi lahendamisele, valides täies üksmeeles uue juhatuse, kellele anti vajalised volitused korra ja distsipliini jalulesäädmiseks kooris.

20. märtsi pääkoosolekul valiti uueks Tallinna Meestelaulu Seltsi esimeheks seltsi auliige hr. Johannes Reintalu kes varemgi oli seltsi esimeheks ja õieti on selle seltsi looja — nii suure hääleenamusega (sai 208 häält vastaskandidaadi 5 hääle vastu), et ta seltsi täielise usaldusele toetudes võib radikaalsete abinõudega asuda sisekriisi lahendamisele ja leida abinõusid, kuidas seltsi tulevikus vapustuste eest hoida.

J. Reintalu kaastlasteks juhatusse valiti: I abiesimeheks dir. A. Veiler, II abiesimeheks Kaubandus-Tööstuskoja pääraamatupidaja, tuntud soololaulja J. Tinn, sekretäriks maksuinspektor H. Puskar, abiiks inspektor K. Kõljo, laekuriiks Tallinna rahandusosak. dir. A. Dreverk, abiiks kirjastaja T. Mutsu, majandajaks tööstur A. Tõnisson, abiiks raamatupidaja A. Künkman ja arhivaariks toimetaja A. Looits.

See juhatus asus kohe järgmisel päeval, 21. märtsil tegelikult ülesannete täitmisele ja tunnistasdes koorijuhhi koha vakantseks, asus koorijuhhi kriisi lahendamata põhikirjas ettenähtud korras.

Kohe pöörduti lugupeetud maestro prof. A. Topman'i poole ja 22. märtsil juhatuse esindajad said temalt nõusoleku tagasi tulemiseks Tallinna Meestelaulu Seltsi koorijuhiks alates sügisest hooajast, kusjuures ühtlasi koorijuhhil oleks abi, kes juba otsekohe asuks kooriga tegelikule tööle. Oma abina hr. prof. Topman soovis näha noort heliloojat hr. G. Ernesaksa, kes juba tegutseski kohal.

Tulemusriikka läbirääkimise järeldusena

kutsuti koor kokku esmaspäevaks 25. märtsiks, et kohe lauljaile esitada kriisi lahendusvõimalusi ja kiirelt asuda katkenud tegevust jätkama.

Tallinna Linnateenijate meeskoor

on noore helilooja Gustav Ernesaksa juhtimisel suure eduga tegutsenud ja kitsas ringis esinedes teeninud rohket kiitust. Nüüd, 23. märtsil, andis koor avaliku kontserdi „Estonias“. Enne seda toimus 14. märtsil koori uute liikmete vastuvõtt tavalise pidulikkusega.

Tartu Meestelaulu Selts

on täie tõsidusega võtnud käsile koori häälekultuurilise tasapinna tõstmise. Kogu koor käib hoolega häälesääde tundides; tulevikus tahetakse kooriliikmeks astujalt nõuda tingimata häälekooli ning vastuvõtmist toimida tugeva selektsiooniga.

Koor andis 15. märtsil kontserdi, mille kavas pakkus Riias esitatud laule. Publikut oli kontserdil keskmiselt, vastuvõtt väga soe.

Meeskoor Nõmmel

on asutatud kohaliku Majaomanike seltsi juures. Koorijuhiks on õp. Wilibert. Lauljaid on kogunenud 60 ümber.

Viljandi meeskoori lähem tegevuskava.

Viljandi meeskoor asus valmistama ette võimalikku kontserti, mida kavatakse korraldada päälle pühi. Enne seda aga tahetakse mälestada 75-aastaseks saanud heliloojat A. Lätet kontsertaktusega, kus tuleks ettekanndmisele rida A. Lätte paremaid meeskoorilaule ja esitatakse referaati A. Lätte elust ning loomingust.

Vana traditsiooni kohaselt sel kevadel koor jälle korraldab kontsert-ringreisu maale. Samuti võetakse osa Haapsalu meeslaulupäevast, kus iseseisval ülesastumisel kombekohaselt esitatakse üks täiesti uus laul.

Meeskoori kontsert Viljandis.

Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor korraldas 2. märtsil „Koidu“ saalis teise iseseisva kontserdi käesoleval hooajal. Kontserdi kavas domineerisid eesti helitööd, neist pooled üsna uued, mida kuulsime esimest korda Viljandis. Osa ette kantud lauludest kuulub tänavuse III meeslaulupäeva kavva.

Kontsert algas E. Võrgu „Meeste lauluga“. Järgnes A. Karafin'i lüüriline „Talvine õhtu“, mis annab koorijuhile pal-

ju võimalusi ettekandmiseks. R. Kulli „Päeva järel meie päevad” soloosa täitis bariton hr. B. Padjus, kooril oli täita vaid saatepartii. Paremini õnnestus kavas esimeses osas K. Tümpu’ „Meil aiaäärne tänavas”. Sellele järgnes Tõrnuddi „Kitkat, katkat”.

Teine osa kavast oli pühendatud uudislauludele. Kanti ette E. Aava „Ühte laulu tahaks laulda”, M. Lüdigi „Mänd”, E. Tubina „Karjase laul”, A. Abele’ „Uhke sõit” ja R. Ritsingu „Kõrr, kõrr”. Publikult elavamast vastuvõttu leidsid kolm viimast laulu.

Koori kunstiline ettekanne rahuldab, kuigi üksikutest häälerühmadest mõnikord kostis välja üksiku laulja hää, mis kipus segama ansambli ühtlust. Koori juhatas hr. Hugo Zirnask vilumusega ja küllalt läbimõeldud tõlgitsemisega. Koorilt nõuti lisapalu; kolmest ettekantud laulust suurt kiitust teenis Viljandis nii populaarne J. Simmi „Mulgimaale”.

Solistina esines kontserdil „Estonia” ooperi bariton hr. Artur Rinne, kelle repertuaar koosnes dramaatilisest lauludest Tia Terkman’i, R. Kulli ja Musorgski’ loomingust. Solisti avar ja ilu-

sa tämbriga hää, samuti hoogne ettekanne vallutas kuulajate meeled.

Viimase kohani väljamüüdnud saal ja ettekantud laulude haruldane soe vastuvõtt kuulajaskonnalt tõendas suurt poolehoidu.

P. V.

Lipp Sõmeru meeskoorile.

Meeskoor Sõmerul on tegutsenud juba 1910. a. saadik ja esimese avaliku kontserdiga koor esines 12. apr. 1912 Sõmeru vallamajas. Vabariigi algaastail asutasid meeskoori liikmed Sõmeru Hariduseltsi ja siit peäle on meeskoor töötanud Hariduseltsi juures. Kogu aja on koorijuhiks olnud kohalik vallasekretär A. Sein.

Nüüd, mil meeskoor oma 25 a. tegevusele tagasi võib vaadata, oli tal suurem pidulik sündmus 10. märtsil. Sel päeval oli nimelt pidulik lipu üleandmine Sõmeru Hariduseltsile, kui meeskoori tänapäevasele seltskondlikule organisatsioonile. Lipu õnnistamine Kohala koolimajas kujunes ülevallaliseks suursündmuseks. Vaimuliku talituse toimetas Rakvere õp. A. Abel ja peokõne pidas kirjanik Jakob Liiv, kes valiti seltsi auliikmeks.

Ilmunud uemat muusikakirjandust

Meeskooridele:

Ilmus „Eesti Meeslaul” IX anne, sisuks J. Tamverk’i „Kõrge varjupaik”, koor ning koraal oratooriumist „Taavet ja Koljat”, hind L. Liidu liikmeile 15 senti, teistele 22 senti. Tähendatud laul on eeloleval suvel Haapsalus peetava III meeslaulupäeva kavas.

Segakoorile:

Ilmus G. Ernesaksalt kolm segakoori laulu annetena: „Hakkame, mehed, minema”, „Oli mul rikas ristiisa” ja „Rabamaastik”, ande hind 10 senti.

Seerias „Laulupeo laule” ilmus L. Liidu võistlusel auhinnatud E. Aava „Hommik” (I anne) ja M. Saare „Lõppeks” (II anne), ande hind 10 senti.

J. Jürgenson’ilt ilmus populaarseks saanud „Rukkirääk”, pikem röömsaloomuline valss-laul klaveri saatel. Noodi hind 15 senti, klaversaade, mida samuti võib kanda ette soolona, maksab Kr. 1.50.

M. Saare segakooridest ilmusid järgmised anded:

13. anne — „Metsalaul”, hind 18 senti,
14. „ — „Tantsulaul”, hind 12 senti,

15. anne — „Ära viidi hää pois!” hind 12 senti,

16. „ — „Sööt”, hind 12 senti.

M. Saare meeskooridest ilmusid järgmised anded:

2. anne — „Luule, see ei tule tuulest”, hind 12 senti,

3-4. „ — „Leidsin aiast linnupesa” ja „Põhjareis” hind 18 s.

5-6. „ — „Pulmalaul” ja „Kõige parem inimene”, hind 24 s.

R. Ritsingult on ilmunud esimene anne seeriast „Setu laulud segakoorile”, mis sisaldab „Seto omma”, hind 12 senti.

Puhkpillikoorige:

J. Niksman’i avamäng „Tule koju”, miline on Tartumaa laulupeo kavas, hind Kr. 2.—

H. Meri’ „Kalurite laul” puhkpillikoorige saades, sobiv ka laulule kaasamängimiseks, hind Kr. 2.—

Klaverile:

V. Reiman’ilt ilmus „Romanss”, hind 75 senti.

H. Merelt — „Noorte Kotkaste marss”, hind 50 senti.

Ooper ja kontserdid

Tallinna.

Čaikovski' ooperis „Eugen Oneginis“ on möödunud kuu jooksul „Estonia“ laval esinenud mitmed külalised. Nimiosa täitjana astus üles Boris Archipov, tulles kohale Cehhoslovakiast. Ta avaldas endast tubli artistina, kes suudab valitseda nii laululist kui mängulist külge. B. Archipovi hää l kannab ja kõlab, olgugi et siin pole mitte tegu eriliste jõuavaldustega. Muusikaline väljendamine areneb kunstipäraselt tasakaalustatud kujul. Tüübi andmine õnnestus tähelepandaval määral. Nii saime hää iseloomustuse ja elulise mulje tolle küllastunud ning uuesti leegitsema lõõva mehe käitumisest. Kuna „Eugen Onegin“ käesoleval hooajal seisab ka „Vanemuise“ repertuaaris, siis sõitsid Tartust päälinna külastama kolm kandvamat tegelast: Tatjanana T. Kroon, Lenskina H. Uuli ja Oneginina H. Sutt. Käesoleva kokkupuute puhul T. Krooniga peab tähendama, et ta esines noore jõuna, kelle üle meil ka edaspidi tuleb rääkida tõsiselt. Tema juures üsna rohkel määral leidub eeldusi nähtava lavategelase kohale tõusmiseks. See raske osa viidi läbi säärase võimistega, mis pakkusid rahuldust küllaldaselt. Paistab, et T. Kroon veel ei näita oma hääle tagavarasid täies ulatuses; vastav kujunemine siin peaks tooma lisa. Suurem lavaline vabadus tuleb ajaga. H. Uuli oli mängus pakkuv, kohati ehk ülepeetüdevgi. Häälematerjal on alustes kujunemisvõimeline. Praegu ta laululiselt annab mõningaid üsna kordaläinud momente, kuid suurema kindluse saavutamiseks peab tegema läbi süstemaatilise õpingu. H. Sutt mõjus nähtavalt algava lavajõuna, kuid ta ilmutas seejuures hääd seesmist tasakaalu oma esinemisega. Tema laul toetub tunnustatava kooli alusele ja mängu arendatakse loomuliku võimekohasusega, H. Sutis paistab andeid ning eeldusi, mis väärivad kujundamist.

Seitsmendat sümfooniakontserti juhatas meie väljapaistvam dirigent R. Kull. Esikohalisena toodi kuuldavale W. A. Mozart'i C-duur sümfoonia nr. 41 (Jupiter), mille läbiviimine kujunes ladusaks ja ilmekaks. Kuigi ehk mõningates osades võib märkida teatavat rõhutatud tungitsemist, siis dirigent jäi

loogilise arendamise juure, mis andis kokku mõjuva terviku. Hää kordaminekuga kanti ette ka A. E. Grétry' avamäng oop. „Theodor ja Pauline“ ning balletisüit „Céphale ja Procris“. Külalisena esines klavessiinil Macario Santiago Kastner (Lissabonist), näidates ennast võimelise muusikuna. Ettekandele väikese orkestri saatel tulid Fr. J. Haydn'i D-duur kontsert ja J. C. Seixas'i A-duur kontsert. Klavessiini kõlajõud on võrdlemisi piiratud ja dünaamiline külg lõõgilt

M. S. Kastner.

paindumatu; tagasihoidlikku vaheldavust pakub kahe manuaali ja pedaalide kasustamine. Huvi põhimiselt keskendub värvile. Praeguse klaveri vasaramehanism klavessiini tõmbestisteemi asemel suudab anda hulgaliselt suuremaid võimalusi ilmekaks ettekandeks.

Viendal rahvakontserdil esinesid kaks jõudu „Estonia“ ooperi juurest — dirigent ja koormeister V. Nerep juhatajana ning kontsertmeister P. P. Lüdig klaverisolistina. Eeskava oli koostatud sobivalt. Parema kordamineku osaliseks orkestriettekannetest said Fr. Liszt'i sümfooniline poeem „Eelmängud“, L. Beethoven'i avamäng „Egmont“ ja A. Lemba „Hällilaul“. Saint-Saini „Surmatants“ kaldus osalt kiirrustamisse; sama juhtus ka mõne numbriga Čaikovski' süidist „Pähklipureja“, kuma teised möödu-

sid sobivamates raamides. P. P. Lüdigi sooritas E. Griegi sisuka klaverikontserdi tehniliselt ja tõlgitsuslikult tähelepandavate tulemustega. Side solisti ning orkestri vahel oli kaunis tihe. Mõnes kohas jõuline suhe tegi väikseid kõikumisi, kuid üldine tasakaal oli häa.

Kuwendat rahvakontserti juhatas Raadio Ringhäälingu pianist ja abidirigent F. Nikolai. Oma ülesannetes ta toimib selge ja kindla löögiga ning osutab küllaldast tähelepanu sissenäitamistele, seesmine pinevus ettekande juures pole aga mitte väga tugev. Paremateks saavutusteks kujunesid A. Borodini avamäng oop. „Vürst Igor“, N. Rimski-Korsakovi süit oop. „Lumehelbeke“, M. Lüdigi „Avamäng-fantaasia“ ning J. Sibeliuse „Elegeia“, kuna N. Čerepnini „Gavott“, A. Glasunovi „Lüüriline poeem“ ja Wagneri avamäng oop. „Tannhäuser“ mõjusid edus tagasihoidlikumalt. M. Taras kandis ette A. Lemba' ja E. Curtis'e töid.

„Eesti Laulumeeeste“ koor helilooja E. Aava juhatusel astus kontserdiga üles esmakordselt. Koosseisu kuulus ligemale sada meest, enamikus noored jõud. Hääle tasakaal on võrdlemisi kaunis sobiv; tuleks vaid lisada natuke tusedust teistele bassidele ja hoiduda võimalusest lamedusse kaldumiseks esimeste tenorites. Selleks aga koor on veel liiga noore-ealine, et olla igas üksikasjas eeskujuline. Distsipliin seisab nähtaval tasemel; laulud kanti ette kõlaliselt puhtusega, kusjuures avaldati ka tõlgitsuslikku paiduvust. Ettevalmistus tundus põhjalikuna. Eeskava oli võrdlemisi häa (K. Türrpu, R. Tobias, M. Lüdigi, M. Saar, J. Aavik, T. Vettik, E. Vörk, S. Palmgren, A. Törnudd, J. Lindberg). Kontserti väärikalt sisustasid J. Aav-Loo (kavas M. Saar, L. Delibes, G. Meyerbeer) ja A. Niitof (kavas A. Kapp, G. Ernestsaks, E. Oja).

Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu andis kontserdi V. Nerepi juhatusel. Segakoor on arvalt umbes võrdne möödunud aasta koosseisuga, kuid hääle vastastikune tasakaal osutub tunduvalt paremaks. Lauludest osa viidi läbi kaunis puhtasti ja sobiva meeleoluga, kuid teisel tülil ette ka intonatsioonilisi kõikumisi ning tõlgitsuslikku vähemülevust. Kavas leidsid lauludega esindamist R. Tobias, M. Lüdigi, M. Saar, V. Nerep, J. Withol, A. Kalnin, W. A. Mozart j. t. Kontserdi lõpus kanti ette M. Bruchi „Ilus Ellen“ kooriga ja solistidega klaveri saatel. Teose täitmine õnnestus võrdlemisi hästi. Öhtu solistina L. Adler avaldas ennast tähelepandavate tulemustega. K. Grüner oli endale võtnud raskena tunduvald ülesandeid.

Tallinna Rahvaülikooli Laulukoor esines T. Vettiku juhatusel tõlgitsuselt läbiniste ilmeka kontserdiga. Ettevalmistus oli tehtud põhjalik ning koor avaldas hääle jälgivust. Naishääled paistsid silma eriti; tenorites kohati kuuludus karedust. Üldmulje programmi täitmisest kujunes tüsedaks. Kava puhtalt koosnes eesti autorite loominguist; esindatud olid A. Läte, M. Lüdigi, M. Saar, T. Vettik, E. Aav ja R. Päts. Toodangu seas leidis ka kaks Lauljate Liidu võistluses 1934. a. auhinnatud laulu — M. Saare „Lõppeks“ ja E. Aava „Hommik“, millised mõlemad on hääle tööd. Programmis hämmastust tekitas M. Saare „kõlav ja viisirikas“ „Kevadunistus“; see on vist seni ka ainuke säärane naljakas pakkumine temalt. Ilmeka ja ladusa ettekandega sooritati kooriosade vahel E. Kapi trio (R. Palm — viiul, A. Karjus — cello ja T. Koch — klaver).

„Estonia“ orkestri kontsertmeister H. Schüts esines omanimelisel öhtul. Kandvama numbrina ta mängis E. Griegi sonnaadi op. 45, milline läbiviimisel osutus kujukaks nii sisulise käsitluse kui tehnilise täitmise mõttes. Teiseks ulatuslikumaks tooteks oli Rimski-Korsakovi „Kontsert-fantaasia“ ka küllalt soliidse ettekandes. Väiksemate paladena mängiti A. Lemba', E. Kapi ja F. Kreisleri töid mõjuvusega ning anti lisanumbreid. Kõige võitvamaks küljeks H. Schütsi juures on tema ilus toon. Kaastegevana esines Milvy Laid, kes jättis endast häa mulje rea ettekannetega; temaga ühes saatvalt astus üles E. Brauer flöödil kindla võimelisusega. Kordaminevalt laulis M. Taras neli numbrit. Sobiva akkompañeerijana toimis A. Redlich.

Tenno Vironi andis hooaja jooksul juba teise kontserdi. Hääle suhtes tal õnnestus mõõdukama kõrguse kasutamine, kuna raskemini saavutatavad ülemised toonid ei õnnestunud alati. Tema õpilastest V. Veigart avaldas ennast kujukusega, jättes õige soodsa mulje. V. Kaasik on veel võrdlemisi algaja, et anda midagi tähenduselt kandumat; võimed saavad tulla nähtavale ehk edaspidi.

Ed. Vismapuu.

Rakvere. — Rakvere muusikaalu areneb käesoleval aastal üsna intensiivselt. Kohalikud segakoorid valmistavad ette kevadkontserte — ühtlasi aga Tartumaa ja Pärnumaa eeloleva suve laulupeo kava.

Uut hoogu on annud ka küllaliskoorid ja solistid. Nii külastas Rakveret koloratuur-sopran Ada Juurup, andes siin ise-seisva kontserdi. Oma selgekõlalise ja koolitatud häälega ta laulis enam-vähem

tuntud laule, ning laskis ettekannet pääseda mõjule hääle kõrgete toonide ja puhaaste koloratuuride tõttu. Ainult hoogu, hinge tundus mõnes laulus pisut vähe, mida tuleb osalt kirjutada kunstniku nooruse arvele. Klaveril saatis korralikult pr. Kompus.

Samuti esines iseseisva kontserdiga rakverelastele hästi tuntud pr. J. Simon (kontra-alt), keda asjatundlikult saatis hr. P. Pressnikof, esinedes ka klaveril iseseisvalt. Pr. J. Simon on rakverelasi alati suutnud lõigata oma loomuliku laulmisviisi ja peenelt hingestatud ettekandega ning nii võtnud alati kuulajaskonna; nüüdki sai ta Rahvamaaja saalis antud kontserdil suure menu osaliseks.

Kohalik Kunstiklubi on püüdnud enda tegevuse intensiivsustamiseks korraldada järjekindlalt klubi-õhtuid, kus pakutakse muusikalisi ettekandeid ja referaate igalt kunstialalt. 12. III. 35. refereeris pr. L. Heinmets muusika üle, kuna soololaule esitas prl. H. Betlem Tallinnast ja hr. G. Jõe (bass).

Kolmainu Kog. org. hr. R. Heinmetsa algatusel korraldatud kirikumuusika õhtul 12. III. 35, kandis ette kirikukoor Cherubini' koorifuuga „Requiemist“, andes hädä jõudu ja kindlust ettekandes. Sopran prl. H. Betlem esitas soololaule, milledest enam õnnestus P. Tosti' „Palve“.

Orelil esinesid pr. ja hr. Heimetsad. Pr. Heinmets esitades üsna raske Boëllmann'i „Toccatä“ ning J. S. Bach'i „Fantasia ja fuuga“ c-moll, näidates üsna hädä registreerimisostust ja tuues teosed kuuldavale tehniliselt puhtasti ja julgesti.

Kohalik ühiskümnäasium oma energilise lauluõpetaja helikunstnik J. Paku algatusel korraldas ka A. Lätte juubeli-õhtu, kus kooli segakoor esitas veteraani tuntumaid laule: „Ärka üles, isamaa“, „Tule, kevade“, „Enne surma Eestile“ jne. Meeskvarlett ja naiste kaksiktrio esitasid meeldivaid laule juubilari varasemast loominguist.

Noored Kotkad arendavad okariinamuusikat, kuna R-h. pillimuusika käsitlemises on pannud päämist rõhku uuemate eesti palade mängimisele (puhkpillidega).

Sagadi. — 10. märtsil s. a. toimus Sagadil algkooli hoolekogu korraldusel kontsert-õhtu. Esinesid kohalik segakoor ja ÜENÜ Palmse osak. segakoor — ühiselt ja üksikult. Ühendatud koori kavasisid juba vanemad äldtuntud laulud: M. Hermann'i „Kuma, koit“ ja „Tuljak“, A. Lätte „Pilvedele“, K. Tärnu' „Mull' lapsepõlves rääkis“ jne.

Laulud kõlasid ühendatud koorilt üldiselt hästi, välja arvatud mõned raskesti

lauldavad kohad, mis oli tingitud muidugi kooride vähesest kooslulust (1 harjutus). Üksikute kooride ettekanded pakusid juba kunstiküpsmaid tulemusi. Tööd oli tehtud laulude õppimisel tublisti mõlema koori poolt. Nii mõnigi laul tuli publiku tungival soovil korrata. (Sagadi koori A. Vedro' „Kägu“, Palmse kooril Merrikanto—Vettiku „Kui tuli tumeneb“, E. Tubina „Kärjase laul“ j. t. Eeskava osutus veidi pikaks, (16 laulu) just lauljaille. Oli tunda hääle väsimist, mis viis laulud vajumisele (eriti kahe viimase laulu juures). Jääks ainult soovida, et mainitud algatus leiaks edaspidist arendamist. Publikut oli keskmiselt. Ühendkoori juhatasid J. Koot ja R. Leemet.

—s.

Viljandi. — Jaanuaris polnud Viljandis ainukestki avalikku kontserti, samuti veebruar oli vaikne. Kontserthooaja teine pool avati alles veebruarikuu eelviimasel päeval, 27. veebr. k a m m e r m u u s i k a - õ h t u g a Haridusseltsi saalis.

Viljandis juba mõnda aastat töötab intensiivselt kammermuusika ansambl helikunstnik pr. Aino Kõrvi juhatusel. Kaastegevad on hrad A. Jonasse ja A. Tõnisson (I, II viulu), V. Petersen (vioola) ja P. Valgemäe (cello).

Tookordsel kammermuusika-õhtul, mis järjekorras V, esitati Saint-Saëns'i klaverikvarlett op. 41 ja Dohányi' klaverikvintett, op. 1. Sisukate helitööde ettekanne leidis rõhkearvulise kuulajaskonnalt sooja vastuvõttu; lisapalaks pakuti Schubert'i „Moment musical“.

Solistina kontserdil kaastegev oli helik. prl. L. Paigaline, kes hingestatuult laulis töid Brahms'ilt ja lisaks Pergolese'lt.

2. märtsil iseseisva kontserdi korraldas V. H. S. meeskoor, millest pikemalt on kirjutatud „Meeskooride nurgas“.

7. märtsil teater „Ugala“ üle pika vaheaja võis anda kontserdi, kuna varem takistas seda korraliku klaveri puudumine. Selle kontserdiga märgiti Viljandi linnavalitsusel „Ugalale“ 15. a. juubeliks kingitud klaveri tarvitamisele tõmist.

Kontsertosas esinesid teatri solistid kui ka jõude väljastpoolt. Uue klaveri „sisseõnnistamine“ oli usaldatud kodulinna helikunstnikule, pr. A. Kõrvile, kes tegi seda stiilselt ettekantud Bach-Tausig'i „Toccatä ja fuugaga“.

„Ugala“ tänavune ansambl on haruldaseilt ühtlane, ükski solist oma laulu võimetelt ei paista silma. Naissolistid prld O. Birk, B. Luts ja S. Tamn, kes esinesid kontserdil, ei suutnud kuigi sügavale tungida laulude ettekandesse,

vaid piirdusid päämiselt nootide laulmisega, mistõttu nende esinemine jäi kahvatuks.

Hääd ettekannet nende kõrval pakkus prl. L. Paigaline, kes laulis ungari-keeles ungari rahvalaule.

Instrumentaalmuusikat pakkusid veel hrd. A. Jonasse (viul) ja B. Kursk (klaver), esitasid Sjögren'i sonaadi.

Publikut kontserdil oli võrdlemisi vähe, nähtavasti kontsertpublik on võõrdunud

„Ugala“ kontsertidest, kuna sääl pole kaua enam neid korraldatud.

9. märtsil kohaliku Haridusseltsi tütgümn. kirjand.-teadusliku ringi poolt korraldati helilooja A. Lätte austamisõhtu. Kavas oli referaat A. Lätte elust ja loomingust. A. Lätte helitöid esitasid solistid, mitmesugused vokaal-ansamblid ja õpilaskoor. Kogu eeskava täitsid õpilased, samuti ka kuulajaskonna enamuse moodustasid õpilased.

P. V.

Mitmesugust

Lauljate Liidu volikogu koosolek

peetakse Tallinnas pühapäeval, 14. aprillil kell 10 hommikul järgmise päevakorraga:

1. Volikogu juhataja valimine.
2. Mandaatkomisjoni valimine.
3. H. Sakaria' referaat: „Eesti muusika 1934. a.“.
4. L. Liidu 1934. a. aruanne.
5. L. Liidu 1935. a. eelarve ja tegevuskava.
6. Liikmemaksu ja maksu tasumise tähtaja määramine.
7. Valimised põhikirja kohaselt.
8. Koosolekul algatatud küsimusi.

Koosolek peetakse Riigi Konservatooriumi saalis; sissekäik Jaani kiriku poolsest küljest.

Lauljate Liidu nõukogu koosolek

peeti pühapäeval, 10. märtsil s. a. Koosolekule oli kogunenud üle kahekümne esindaja, enamuses väljaspoolt Tallinna.

Peaaegu sõnavõttu võeti vastu ja otsustati esitada volikogule kinnitamiseks Liidu 1934. a. aruanne ja 1935. a. eelarve ühes tegevuskavaga. Ühes L. Liidu aruandega ja eelarvega võeti vastu ka nende osakondade aruanded ja eelarved, millised need olid esitanud. Liidu volikogu otsustati kutsuda kokku 14. aprillil s. a. Tallinna. Esmakordselt otsustati võtta volikogu koosoleku päevakorda referaat teemil: Eesti muusika 1934. a.“ Pääle selle avaldati soovi, et volikogu koosolekul võiks tulla ettekan- dele mõne Tallinna koori poolt need laulud, millised L. Liidu poolt aasta jooksul said auhindu. Asja korraldamine otsustati jätta juhatuse hoole.

Elavamalt sõnavõttu tekitas maakondlike laulupidude küsimus. Liidu juhatuse poolt oli esitatud nõukogule kaalumiseks küsimus, kas ei tuleks jätta korralda-

mata üldlaulupeo eelaastal maakondlikud laulupeod, et säilitada kooride jõudu üldlaulupeoks, samuti, et hoida publiku meeli üldlaulupeoks elevamal. Kuna XI üldlaulupidu korraldatakse 1938. a., siis tuleks jätta pidamata 1937. a. ettenähtud Saaremaa ja Järvamaa laulupeod. Mõlemad Liidu osakonnad praegu ei avalda tegevust, mispärast Liidu juhatusel on kartus, kas nad suudavad laulupeod nõutava hoolsa ettevalmistusega viia läbi.

Nõukogu leidis, et maakondlikud laulupeod rakendavad nii maakonnas asuvad laulukoorid kui ka osakonnad intensiivse- male tööle ja aitavad kaasa nii muusika- kultuuri tõstmisele kui ka laulukooride tegevuse organiseerimisele, mispärast arva- ti, et nende laulupidude piiramisele ei ole tarvet asuda. Kuna Saaremaal on vähe koore ja säälne laulupeo korralda- mine ei nõua erilisel suurejoonelist ette- valmistust, siis arvati, et Liidu Saaremaa osakond tuleb sellega küllalt rahuldavalt toime, kuigi praegu, laulupeo vaheajal, ta ei avalda tegevust. Mil määral aga Järvamaa kooridel on oma osakonna ja selle teguvõimsuse sisse usku, ning kas peetakse tarviliseks laulupeo eelaastal korraldada Järvamaa laulupidu, selle sel- gitamiseks otsustati pöörduda otseselt Järvamaa kooride poole.

Väga erinevaid mõtteavaldusi tekitas osakondade liikmemaksu küsimus. Liidu Tartumaa osakond oli algatanud akt- siooni, et $\frac{1}{3}$ igast maakonnast laekuvast Liidu liikmemaksumust antaks vastavale osakonnale, tuues põhjenduseks, et osa- konnal sageli ei ole raha postikulude kat- tekski, mis väga tunduvalt mõjub osa- konna tegevuse viljakusele. Mõnede osa- kondade esindajad aga väitsid, et vajalise tegevuskapitali hankimine peaks jääma osakonna enda hoolteks, milleks ka sugugi ei puuduvat soodsaid võimalusi, kui ain- nult neist tahtakse ja osatakse võtta

kinni. Juba maakondlikud laulupeod ise tuleksid korraldada nii, et nad tingimata jätaksid järele osakonnale ülejäägi. Meil halva ilma tõttu seni on ebaõnnestunud vaid mõni üksik laulupidu, ometi mõnigi osakond on alatasa suures ainelises kitsikuses sellele vaatamata, et laulupeod temale on toonud sisse häid summe.

Liidu juhatusliikmete toetusel võeti vastu põhimõtteline otsus, et edaspidi tuleks siiski jaotada $\frac{1}{3}$ liikmemaksust neile osakondadele, millised avaldavad aktiivset tegevust ja saadavad õigeks ajaks oma aruanded ja eelarved kinnitamiseks. Kuigi sellest saadav summa piirduks suuremates osakondades vaid mõnekümne krooniga, oleks sellest siiski osakonnale tuge, ehkki vahest mitte ainelist, siis ometi moraalset, kuna selline toetus L. Liidu poolt tähendaks osakonna tegevuse respektierimist.

Koosolekul algatatud küsimuste all esitati Virumaa osakonna poolt 1936. a. korraldatava Virumaa laulupeo kava segakoore osa, milline ka kinnitati. Pääle selle esitati Tartumaa osakonna poolt eeloleval suvel Tartus peetava laulupeo pausakooride kava, mis samuti kinnitati.

Lauljate Liit astus Rahvakultuuri ja Rahvahariduse nõukogusse.

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi juure loodi nõuandva asutusena Rahvakultuuri ja Rahvahariduse nõukogu, mis moodustatakse kultuuri alal tegutsevate keskkorraldajate esindajatest. Teiste hulgas ka Lauljate Liit avaldas kõnesoleva asutuse liikmeks astumiseks soovi ning valis sinna oma esindajaks prof. J. Aaviku.

Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esinduskogu koosolek

peeti Viljandis „Koidu” saalis pühapäeval 10. märtsil. Võeti vastu osakonna moodunud aasta aruanne, 1935. a. eelarve ja tegevuskava. Käesolev aasta moodub Viljandimaa lauljail Sakalamaa laulupeo ettevalmistuse tähe all. Veel kavatakse korraldada eeloleval kevadel vabahükkantsert Lossimägedes, mis oleks ühtlasi Tartumaa laulupeo eelproov Viljandi kooridele.

Sakalamaa laulupeo kava on koostatud ühiselt Virumaa laulupeo kavaga, millised laulupeod tulevad korraldamisele mõlemad 1936. a. suvel. Noodiraamat ilmuks ühine.

Osakonna juhatus valiti 7-liikmeline: esimeheks M. Varrik, liikmeiks: J. Lapan, A. Paal, J. Kimmel, A. Kapp, P. Peterson, ja A. Koort. Revisjonikomisjoni valiti: H. Land, J. Veldeman ja Rehfeldt.

Asutamisel Lauljate Liidu Petserimaa osakond.

Kuigi Petserimaal leidub vähe koore, on nende poolt tuntud tugevama organiseerimise vajadust ning asutus Lauljate Liidu Petserimaa osakonna loomisele. Esialgelt on moodustatud osakonna ajutine juhatus, milline tahab tõmmata kaasa Liidu tööle kõiki Petserimaal asuvaid laulu- ja puhkpillikoore ning lähemal ajal registreerida osakonna. Esimese sammuna osakond tahab korraldada eeloleval suvel Petserimaa laulupäeva.

Tartumaa laulupidu paisub laiaulatuslikuks.

Registreeritud 300 koori 9300 tegelasega.

Senini on registreeritud 1935. a. suvel Tartus ärapeetavale Tartumaa laulupeole 220 sega-, 27 mees-, 2 nais- ja 50 puhkpillikoori 9300 tegelasega, kes maakondade järele jagunevad järgmiselt: Tartumaa — 137, Tartu linn — 26, Võrumaa — 42, Viljandimaa — 21, Pärnumaa — 8, Valgamaa — 14, Petserimaa — 2, Virumaa — 26, Järvamaa — 13, Harjumaa — 6, Läänemaa — 3 ja Tallinn — 6 koori.

Kooride registreerimise tähtaeg on möödunud. Laulupeo nootide trükk on otsas, mispärast ei saadud hilisemaid koore enam registreerida. On registreeritud ja registreeritakse ainult neid koore, kellel on moodid varemalt muretsetud ja laulud õpitud Pärnumaa laulupeo jaoks.

Pärnumaa laulupeost lubati võtta osa koore väljastpoolt tingimisi.

Lauljate Liidu uue põhikirja alusel teatavasti on lubatud maakondlikest laulupidudest võtta osa koore väljastpoolt maakonna piire Lauljate Liidu juhatus igakordsel kaalumisel. Analoogiliselt Tartumaa laulupeoga talitas juhatus nüüd ka Pärnumaa laulupeo puhul, nimelt, lubades väljastpoolt võtta osa Pärnumaa laulupeost vaid neid koore, millised on Liidu liikmed või astuvad liikmeks hiljemalt 1. aprilliks s. a.

Uute marsside võistluse tulemused,

Lauljate Liidu ja Kaitseliidu Päästaabi poolt ühiselt korraldatud marsside võistluse tulemused selgusid 8. märtsiks s. a., mil oli mängitud läbi orkestrite poolt kõik võistlusele saadetud ja võistluse tingimustele vastavad marsid. Zürii — koosseisus: prof. J. Aavik, J. Vaks ja V. Jakobson — otsustas anda välja ainult kaks kolmandat auhinda. Need langesid J. Niksmann'ile marsi eest „Käigumarss nr. 7” ja Ülo Topman'ile marsi eest „Marss”.

Kaitseliidu Päästaabi eriauhinnale võistlevate marsside hulgast osutus parimaks Rein Ploomi marss „Kodumaa kaitsjad”, millise K. Päästaap omandas.

Üldiselt pidi žürii tunnistama, et võistlusele saadetud marsid ei küündinud suuremate nõudmisteni, mistõttu ka esimene ja teine auhind jäi välja andmata. Paljudele oli jäänud ebaselgeks võistluse tingimusi esitatud nõue, et marsid olgu ehitatud eesti rahvaviiside motiividele või rahvaviisi omapära kasutades. Kahjuks meil ikkagi veel laialdaselt peetakse rahvaviisideks neid võõrsilt omalajal sisseveetud laulukesi ja üliõpilasviisikesi, millega meid on toidetud ülekohtuselt küllalt kaua. Nii esines mitmes marsis veel „Õrn õõvik”, „Eestimaa, su mehemeel”, „Elu, elu, miks mind vaevad”, „Neiu, neiu, ära nuta sa”, „Metsa läksid sa” jne. Kui võistluse tingimustesse oli võetud nõue, et marsid peavad olema loodud eesti rahvaviiside ainel, siis just sellega taheti vältida eespool mainitud võõraste viiside kasutamist. Kuigi meil leidub juba õige rohkesti kirjastatud rahvaviise (A. Launis'e „Eesti runoviisid”, J. Zeiger'i „Eesti rahvaviiside monograafia”, J. Aaviku lastelaulud rahvaviiside ainel, K. A. Hermann'i rahvaviisidele loodud koorilaulud, samuti E. Võrgu, R. Pätsi, T. Vettiku, C. Kreegi, M. Saare jne. helitööd), ei olnud enamus marsside autoreist leidnud teed nende juure. Kuid neist vähestest, millistes oli kasutatud rahvaviise, ei vastanud ükski muile nõudeile, — neis oli kompositsiooniliselt ja harmooniliselt väärtusi või siis ei sobinud marssimiseks. Ka peab üldiselt tunnustama, et enamus autoreid ei olnud arvanud kuigi tähtsaks pida kinni võistluse vormilisest nõudeist. Marssidel puudus väljakirjutatud hääl, neid ei olnud üldse kirjutatud välja, oli saadetud ainult klaverisäade, puudus varjunimesid, puudus isegi marsi nimetus; teised olid arvanud tarviliseks lisada päälle varjunime marsile veel oma õige nime ja aadressi jne. Seetõttu langes juba puhtvormiliste vigade tõttu osa marsside võistlusest välja, kuigi siin žürii püüdis osutada kõige võimalikumal määral vastutulekut.

Lootkem, et järgmine võistlus, mida arvatavasti kavatakse korraldada eeloleval aastal, annab paremaid tulemusi ja praegused kogemused rikastavad mitmeid autoreid.

Tallinna ja Harjumaa koolide laulupäeva korraldavad 2. juunil s. a. Tallinnas Lauluväljal Tallinna ja Harjumaa koolivalitsused. Päälle lastekoore esinevad sel pidustusel ka võimlemisgrupid. Laulu-päeva laulude kava on koostatud ja trü-

kitud ning koorid on asunud selle õppimisele.

Lohu Rahvaraamatukogu Selts

korraldas pühapäeval, 24. märtsil A. Lätte austamisaktuse, millel esinesid kohalik segakoor ning refereeris L. Võrk Tallinnast, teemal: „A. Lätte ja tema looming”.

Koostamisel eesti rahvaviiside antoloogia.

Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi muusikateadusliku toimkonna poolt on praegu koostamisel eesti rahvaviiside antoloogia, kuhu tahetakse koondada umbes 1000 tüüpilisemat ja paremat rahvalaulu sel kujul, et neid saaks kasutada nii heliloojad, koolid kui ka asjaarmastajad. Ühes viisidega oleks toodud ka täielised tekstid. Antoloogia toimetajaks on kutsutud folklorist H. Tampere, kes pikemat aega on töötanud Eesti Rahvaluule Arhiivis. Antoloogia ilmuks vihkude kaupa, kavatsusel on anda välja viis vihku, millised ilmuksid kord aastas. Süstematiseeritud oleksid laulud nii päritolukoha kui ka sisu järele, kusjuures päälle ilmalike ja vaimulike laulude ilmuksid ka instrumentaalviisid. Antoloogia kirjastamine on kavatsetud rajada ettetellimistele, kusjuures ettetellijaile tehakse tunduvalt hinnaalandust. Esialgsete kalkulatsioonide kohaselt võiks vihu hind tulla ettetellijaile umbes Kr. 1.75.

Eesti muusika-terminoloogia väljatöötamisel.

Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi muusikateadusliku toimkonna poolt on asutud eesti muusika terminoloogia väljatöötamisele. Päälle muusikateoreetikute kutsutakse vastavasse toimkonda ka keeleteadlasi. Terminoloogia kavatakse avaldada brošüürina juba käesoleval aastal.

Prof. J. Aavik valiti läti laulupeo laulude võistluse žüriisse.

9. läti laulupidu korraldatakse 1936. a. suvel Riias Läti Laulupidude Seltsi poolt. Laulupeo repertuaari saamiseks toimub praegu laulude võistlus, mille žüriisse on kutsutud Eestist prof. J. Aavik. Päälle tema võtavad žüriist osa Läti poolt prof. Josus ja Reuters, Leedust kutsutuna säälsel konservatooriumi direktor prof. Gruodis.

Viljandi „Koidu” segakoor vahetas juhte.

Viljandi „Koidu” segakoori kauaaegne juht Joosep Saar oli sunnitud tervislikel

põhjustel astuma tagasi oma kohalt. Tema asemele valiti endine Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoori juht A. Pung.

Joosep Saar on tuttav väga paljudele kooridele üle Eesti. Ta on olnud korduvalt üldjuht maakondlikel laulupidudel ja kohalistel laulupäevadel, mispuhul kontakt tema ja lauljate vahel on olnud alati kõige parem. Tema töö nii laulupidustuste juhina kui oma koori arendamisel on tunnustust vääriv. Lootkem, et ta tervis varsti paraneb sedavõrd, et ta jälle saab asuda meie muusikaelu aktiivsele viljeldamisele.

Tartu Üliõpilassegakoori kontsertreis Riiga.

Vabariigi aastapäeva puhul korraldas Tartu Üliõpilassegakoori kontsertreis Riiga, esinedes 23. veebruaril Riia konservatooriumi saalis kontserdiga Enn Võrgu juhatusel. Kontserdil oli rohkesti publikut, ettekanded võeti vastu väga soojalt. Samuti olid väga kiitvad arvustused ajalehtedes. Solistina esines tenor R. Jõks, kes samuti sai sooja vastuvõtu osaliseks. Pühapäeval, 24. veebruaril esines koor raadios ning õhtul Vabariigi aastapäeva puhul korraldatud aktustel Mustapäde klubi ja Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsis. Pääle selle laulis koor ka pärjapanekul Vabadussõjas langenute kangelaste mälestusmonumendile. Koori võttis vastu läti akadeemiline laulukoor „Dziesmuvara“.

Oodatavaid esinemisi Tallinnas.

Estonia kontsertsaalis:

27. märtsil — kauaaegse „Estonia“ sümfooniaorkestri viuldaja ja muusikapedaagoogi K. Strobel'i 50-a. muusikalise tegevuse tähistamiseks kontsert. Kavas autori helindeid. Kaastegevad Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoor V. Nerepi juhatusel, „Estonia“ suurendatud sümfooniaorkester R. Kulli juhatusel, keelpillide kvartett ja tenor A. Rinne.

31. märtsil — L. Krauss'i (klaver) ja S. Goldberg'i (viul) duo kontsert.

2. aprillil — Muusikamuuseumi Ühingu korraldusel vanade laulikute ja pillimeeste esinemine.

4. aprillil — „Estonia“ ooperisolisti N. Suursöödi 10-a. lavategevuse tähistamiseks teatrisaalis ooper „Faust“.

5. aprillil — Tallinna Töölismuusika Ühingu kontsert.

7. aprillil — 8. sümfooniakontsert, juhatab prof. Paul Preisach Viinist.

9. aprillil — Riigi Konservatooriumi korraldusel J. S. Bach'i ja F. Händel'i mälestuskontsert.

10. aprillil — viulikunstnik Hubert Antoni kontsert.

13. aprillil — Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori kontsert.

14. aprillil — 9. sümfooniakontsert, juhatab R. Kull, solist orelkunstnik Oberg.

22. aprillil — Eesti Selts „Lootuse“ segakoori kontsert, juhatab A. Kikas.

27. aprillil — Estonia Muusika Osakonna segakoori kontsert, juhatab prof. J. Aavik.

28. aprillil — rahvakontsert, juhatab prof. J. Paulsen, solist noor viuldaja Karmen Prii.

Riigi Konservatooriumi saalis:

31. märtsil — Erika Franz'i klaveriõpilaste õhtu.

3. aprillil — Akadeemilise Helikunstnike Seltsi korraldusel kammermuusika õhtu. Esineb kvartett: K. Palm, H. Laan, A. Saat, A. Karjus; kavas läti helindeid.

11. mail — Käba-Schefer'i klaveriõpilaste õhtu.

„Estonia“ Sinises Saalis:

24. märtsil — avalik raadioõhtu, esinevad Ringhäälingu orkester, M. Laid, K. Savi, H. Anton, Pachla, recitaatorid jne.

4. aprillil — Tutelberg'i klaveriõpilaste õhtu.

7. aprillil — Laulu ja Muusika Ühingu „Olevi“ kontsert.

30. aprillil — Tallinna Naiskoori kontsert, juhatab O. Mändvere.

Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi saalis:

6. aprillil — sopran Madkevič'i kontsert.

7. aprillil — bariton Ed. Und'i kontsert, kaastegev klaveril Arvid Redlich.

Leedu Rahvuslik Balletirühm

Nikolai Zverjev'i juhatusel esineb praegu Londonis ballettidega „Raymonda“, „Gisèle“ ja „Divertissant“. Kandvamad osad näivad olevat vene pagulaste käes.

Silmapaistvaks prantsuse heliloojaks

tunnustab Henry Prunières „Revue Musicale's“ m. a. detsembris New-Yorgis surnud Jacques Pillois'd. Ta kiidab ta õrna iseloomu, stiilipuhtust ja võltsimata poetilist inspiratsiooni.

Märkus.

Ruumipuudusel rohkesti materjale peab jääma avaldamiseks järgnevas „Muusika-lehe“ numbris.

Nali naljaks

„Ottavino“.

„Ottavino“ on itaaliakeelne sõna ja ei tähenda mitte, nagu võhik võiks arvata, mingit viina või veini sorti, ei määra ka mitte mingit joomaagea, nagu ütleme näiteks „five o'clock“, vaid kuulub muusikasse ja määrab flöödi suurust, sest kui itaalia helilooja kirjutab oma orkestrihelendi ühele häälele „ottavino“, siis iga itaallane teab, et sedasinast häält peab mängima pisike flööt, või nagu meie ütleme, „piccolo.“ „Piccolo“ ja „ottavino“. Sidrunimaalt on nad mõlemad, aga millepärast „ottavino“ ei ole usaldanud levineda pakasemas vööndis, mispärast ka sugugi ei tohi imestuda, kui mõni põhjapiiri pasunakoori tüse trummimees seda sõna kuuldes ei liiguta silmagi, vaid on veendunud, et seesamane muusikamaailma küll ei kuulu.

Kuid mis me räägime trummimehest, — küllap on olnud neid esindusorkestrite juhtegi, kes selle sõna puhul on sattunud kiisatuses teda panna teenima sootumaks teisi ülesandeid!

Kujutlege, näiteks, et tüliseda põhjamaa tüse kapelmeister ostab oma orkestri-le itaalias trükitud orkestrinoodi. Kui tuleb orkestri-harjutus, siis ta muidugi käsutab oma käealust:

„Minge, tooge nüüd see itaalia tükk. Katsume, mis asi ta on.“

Ja toob käealune selle „itaalia tüki“, jaotab meestele hääled ja asetab kapelmeistri puldile direktiooni-noodi. Kapelmeister kummardub aga korraaks oma direktiooni üle ja hüüatab käealusele:

„Mis? See pole ju see! Ma ütlesin: itaalia tükk, aga teie toote jumal teab mis asja! Minge, otsige kohe õige noot!“

Käealune kohmetub, punastub, korjab kribinal-krabinal valenoodid ja jookseb noodikokku seda õiget tooma. Aga ei tulegi enam selle õigega tagasi. Ootab kapelmeister minuti, teise, kolmanda, kümnenda, pahandab siis põhjalikult ja rühhib ise noodikokku seda õiget „itaalia tükki“ otsima.

Õnnetu käealune on mütanud pörandale terve repertuaari, alates „Alte Kameraldenitega“ ja lõpetades Schubert'i „Löpe-

tamatuga“, — kõik on kohal, aga „itaalia tükk“ puudub! Vaat, kus skandaal! Asja osetud, alles mängimatagi ja juba „viltu viidud“!

„Läbiotsimine korraldada! Kõik mehed üle kuulata! Ükski ei pääse sisse ega välja!“ nõnda kõlab karm käsk.

„Härra ülemus! Lubage lahkesti küsida, kuidas selle „itaalia tüki“ nimi on? Muidu on võimata kuulata üle.“

„Ottavino“ ta nimi oli. Jah. „Ottavino“! Mäletan nii selgesti seda nime noodi pääl“.

Kaob käealune meeste juure ja ei möödugi palju aega, kui tuleb tagasi ülemuse juure surmtõsise flöödimängijaga.

„Härra ülemus, mina tean, kus see „ottavino“ noot on.“

„Mis? Teie teate? Ruttu andke siia!“

Surmtõsine flöödimängija astub nootide juure, võtab säält sama arvatava „itaalia tüki“, mis hiljuti korraaks käealuse eksituse tõttu käis meestel pultidel, ja võtab selle vahelt noodilehe:

„Olge lahke, härra ülemus! Siin on see „Ottavino“!“

Tõsi, mis tõsi! Selgelt ja suurelt on kirjutatud: ottavino.

„Ja kust siis teie seda otsisite, teie rumal inimene?“ pöörduv nüüd kapelmeister käealuse poole.

„Härra ülemus, kui te lubate, siis ma kaotan selle „ottavino“ kohe jälle ära“, vastab õnnetu käealuse asemel flöödimängija, ja enne veel kui kapelmeister on saanud midagi vastata, tõmbab kaustast järgmise noodi, millel ei ole „ottavino“!

„Ja nüüd, härra ülemus, kui te selle triki saladust tahate teada, siis lööge lahti „Riemann'i muusikaleksikon o-tähe all, otsige üles sõna „ottavino“ ja mõelge ise selle juures tungivalt, et esimene noot orkestri kaustas on harilikult piccolo Mida võis nüüd küll kapelmeister teha?“

Peame kujutlema et, kõigepääit, see õnnetu „itaalia tükk“ kadus juba ikka tõsiselt ega tulnud enam ialgi mängimisele selle kapelmeistri ajal. Teiseks võiksime kujutleda, et kui sel kapelmeistril oleks käes kaitsevõeline võim, küll tal oleks siis tore seda flöödipuhajat paariks päevaks kartsa panna!

Materjalide kasustamine allikat nimetamata on keelatud.

PÄÄTOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: R. RITSING
A. ÜKSIP, E. REINING, A. LOORITS

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

Uudis! Kodumaa töö!

Vilepillid, suured ja väikesed trummid, ksülofonid, türgi trummid, hispaania gitarrid, taldrekud, trianglid, kellamängud (Glockenspiel), Korea tempel-plokid, tamburiinid oleme valmis saanud ja soovitame võistlemata hindadega.

Keelpillid, nende osad, kastid ja keeled tuntud häduses alati saadaval.

Parandused hästi ja odavasti. Koolidele ja seltsidele suuremal hulgal %/0/0

August Kristali

keelpillide tööstus.

Tallinn, V. Pärnu mnt. 12, tel. 462-60.

Auhinnatud laule segakoorile

(„Laulupeo laule”)

1934. a. võistlusel auhinnatud laulud

I anne:

E. Aav:

„Hommik”

II anne:

M. Saar:

„Lõppeks”

Hind 10 senti.

Eesti Lauliate Liidu kirjastus,
Tallinn, Lai 7.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8—15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tunded, klaver ja orel.

Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Pikk 66—1.

Kõigile muusikahuvilistele!

Tellige Lauljate Liidus, Tallinn, Lai 7, müügil olevate väljaannete tasuta nimestik, ning teie veendute kohe, kui rikkalik on meie algupärase heliloomingu valik!

M. Saar:

„Lapse mõtted”,

soololaul klaveri saatel.

Hind 50 s.

V. Reiman:

„Romanss”,

klaverile.

Hind 75 s.

Müügil:

Eesti Lauljate Liidus,
Tallinn, Lai 7.

M. Saar'e koorilaule annete kaupa:

Segakoorile:		„Luule, see ei tule tuulest”	12 snt.
„Lindude laul”	16 snt.	„Metsa laul”	18 „
„Larse hallütamise laul”	16 „	„Tantsulaul”	12 „
„Ärge naerge neidusida”	16 „	„Ärä viidi hää poisi”	12 „
„Miks sa nutad, tammekene?”	32 „	„Sööt”	12 „
„See om leelo liinast tuodu”	32 „		
„Köver kuuseke”	} . 48 „	Meeskoorile:	
„Läksin kõrtsi aega viitma”		„Hällilaul”	10 snt.
„Ketramas”	12 „	„Luule, see ei tule tuulest”	12 „
„Sind surmani”	18 „	„Leidsin aiast linnu pesa”	} . 18 „
„Noore vello, veeretalge!”	30 „	„Põhja reis”	
„Emakene laulis, hällitas”	12 „	„Pulmalaul”	} . 24 „
		„Kõige parem inimene”	

Ostes üle 25 eks., hinnaalandus 20%.

Pääladu ja üksikmüük Eesti Lauljate Liidus,
Tallinn, Lai 7.

Kultuurkapitali Helikunsti
Sihtkapitali Kirjastusfondi

uudisväljaandeid:

J. Aavik: „Tervitused“ sopranile või tenorile	Kr. 1.—
M. Saar: „Sügisene lill“ baritonile	1.—
A. Vedro: „Eesti rapsodia nr. 2“ klaverile „	2.70
R. Päts: „Laste ringis“, laulutsükl I	1.80
A. Karafin: „Legend“ viitlile	1.90
H. Känd: „Poème d'amour“ violoncellole	1.—
A. Kapp: „Minu süda, rõõmustele!“ oreilile „	1.—

Pääladu ja üksikmüük

* Lauljate Liidu büroos, Tallinn, Lai tän. 7